

«Затверджено»
Начальник Миргородського надлісництва
філії «Слобожанський лісовий офіс»
Артем РЯБУХІН
«___» _____ 2025 року

**Програма
навчання власних працівників та працівників
підрядних організацій лісовій сертифікації**

Додаток В. Загальні вимоги до змісту програм підготовки та підвищення кваліфікації працівників

Вимоги цього додатку стосуються передусім тих працівників, посадові обов'язки яких пов'язані із виконанням вимог цього стандарту. Зміст навчальних програм має забезпечити безпечне та ефективне виконання усіма відповідними працівниками запланованої діяльності.

Навчальні програми підготовки та перепідготовки персоналу мають містити, але не обмежуватися:

1. Вимоги чинного законодавства, зокрема:
 - ведення лісового господарства (критерії 1.2 - 1.5),
 - запобігання корупції (критерій 1.7), дискримінації та інших порушень прав людини (критерії 2.1, 2.2, 2.4),
 - безпеки та гігієни праці (критерій 2.3),
 - охорони довкілля (критерії 1.3, 1.4),
 - поводження із небезпечними речовинами (критерії 10.7, 10.12).
2. Вимоги Конвенції МОП та Інструкції МОП з безпеки та гігієни праці на лісгосподарських роботах (критерії 2.1, 2.3).
3. Вимоги щодо виявлення та запобігання сексуальним домаганням та дискримінації за гендерними ознаками (критерій 2.2).
4. Відповідно до наявності територій, які зазнали радіаційного забруднення, - вимоги щодо безпеки та гігієни праці під час роботи на таких територіях (критерії 2.3, 2.5).
5. Вимоги щодо техніки безпеки у поводженні з небезпечними речовинами (критерій 2.3).
6. Вимоги щодо розуміння своїх посадових обов'язків, особливо у випадку небезпечних робіт або спеціальної посадової сфери відповідальності (критерій 2.5).
7. Вимоги щодо виявлення, оцінки та підтримання цінностей довкілля та особливих цінностей для збереження (критерії 4.5, 4.7, 5.1, 6.1, 6.5, 9.1).
8. Інформацію про те, де і які права мають місцеві громади щодо господарської діяльності підприємства (критерій 4.2).
9. Базові методики ведення моніторингу екологічних та соціально-економічних впливів діяльності підприємства (принцип 8).
10. Вимоги стосовно оцінки можливих соціально-економічних та екологічних впливів господарської діяльності підприємства та розробки необхідних заходів (програм дій) з їх уникнення (критерії 4.2, 4.5, 5.1, 6.1, 6.2, 6.6, 7.1, 8.1, 8.3, 9.2, 10.9, 10.10).
11. Вимоги щодо розроблення та впровадження заходів із підтримки послуг екосистем (критерії 5.1, 6.2, 6.7).
12. Вимоги щодо поводження, зберігання та використання пестицидів (критерій 10.7).
13. Вимоги до очистки територій, пошкоджених внаслідок розливів небезпечних речовин (критерій 10.12).
14. Регіональні особливості ведення лісового господарства (критерії 4.2, 4.5, 4.7, 5.1, 6.4, 6.5, 6.6, 8.1, 10.2, 10.5, 10.7).
15. Базові методики оцінки ресурсів недеревинної лісової продукції (врожайність грибів та ягід, запаси лікарських та технічних рослин залежно від регіональних особливостей), невиснажливі технології їх заготівлі, охорони та відновлення (цей пункт застосовується за умови включення в сферу дії FSC сертифікату недеревинної лісової продукції).

ПРИНЦИП 1. ДОТРИМАННЯ ЗАКОНОДАВСТВА

Критерій 1.2. Підприємство має продемонструвати, що законний статус одиниці господарювання, включаючи права на землеволодіння і користування, та його межі є чітко визначеними.

Індикатор 1.2.1. Законне землеволодіння для господарювання та використання ресурсів в межах дії сертифікату є задокументованим.

Верифікатори:

1. Установчі документи підприємства.
2. Свідоцтво про держреєстрацію.
3. Державний акт на право постійного користування земельними лісовими ділянками (для постійних лісокористувачів).
4. Планово-картографічні матеріали лісовпорядкування.
5. Свідоцтво про право власності на нерухоме майно (для приватних і комунальних лісів з 2013 р.).
6. Лісовпорядкувальний проект.

Індикатор 1.2.2. Законне землеволодіння надається правочинним органом влади відповідно до законодавчо встановлених процесів.

Верифікатори:

1. Установчі документи підприємства.
2. Свідоцтво про держреєстрацію.
3. Державний акт на право постійного користування земельними лісовими ділянками (для постійних лісокористувачів).
4. Свідоцтво про право власності на нерухоме майно (для приватних і комунальних лісів з 2013 р.).

Індикатор 1.2.3. Межі всіх одиниць господарювання в межах дії сертифікату є чітко позначеними або задокументованими і чітко показаними на картах.

Верифікатори:

1. Документація, що підтверджує межі одиниці господарювання (державний акт, свідоцтво про право власності).

2. Планово - картографічні матеріали лісовпорядкування.

Критерій 1.3. Підприємство має мати законні права діяти на одиниці господарювання, які відповідають законному статусу підприємства та одиниці господарювання, і має дотримуватися правових зобов'язань, що витікають із застосовного національного і місцевого законодавства, нормативно-правових актів і адміністративних вимог. Законні права мають забезпечувати заготівлю продукції та/або надання послуг екосистем в межах одиниці господарювання. Підприємство має сплачувати законодавчо встановлені збори, пов'язані з такими правами та обов'язками.

Індикатор 1.3.1. Вся діяльність в межах одиниці господарювання здійснюється відповідно до:

- 1) застосовних законів, нормативно-правових актів та адміністративних вимог,
- 2) законних та звичаєвих прав;
- 3) обов'язкових норм і правил.

Верифікатори:

1. Перелік застосовного законодавства щодо всієї діяльності, яка здійснюється підприємством, включно із тією, що стосується НДПП.

2. Акти перевірок дотримання законодавчих положень, правил та нормативів у галузі лісового, земельного, природоохоронного та іншого застосовного до підприємства законодавства.

3. Документація щодо проведення та приймання робіт.

4. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).

5. Польові спостереження.

6. Опитування персоналу, місцевих громад, представників органів місцевого самоврядування, органів державного контролю.

Індикатор 1.3.2. Сплата всіх законодавчо встановлених зборів, пов'язаних з веденням лісового господарства, здійснюється своєчасно.

Верифікатори:

1. Перелік податків, платежів, відрахувань, а також рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів, у т.ч. недревинних, що сплачуються підприємством.

2. Інформація з органів державної фіскальної служби щодо сплати податків, платежів та встановлених законом відрахувань (рентної плати за спеціальне використання лісових ресурсів, податку на додану вартість, податку на прибуток, єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування).

3. Бухгалтерська та податкова звітність.

4. Опитування персоналу (бухгалтерії, планово-економічного відділу).

Індикатор 1.3.3. Види діяльності, передбачені планом ведення господарства, проектуються відповідно до всіх застосовних законів.

Верифікатори:

1. Перелік застосовного законодавства щодо всієї діяльності, яка здійснюється підприємством, включно із тією, що стосується НДПП.

2. Акти перевірок дотримання законодавчих положень, правил та нормативів у галузі лісового, земельного, природоохоронного та іншого застосовного до підприємства законодавства.

Критерій 1.4. Підприємство має розробляти і виконувати заходи та/або залучати органи державного регулювання для систематичної охорони одиниці господарювання від недозволеного або незаконного користування ресурсами, заселення та іншої незаконної діяльності.

Індикатор 1.4.1. Вживаються заходи для забезпечення охорони від недозволених або незаконних заготівлі деревинної та недревинної продукції лісу, полювання, риболовлі, ставлення пасток, збиранництва, заселення та іншої недозволеної діяльності.

Верифікатори:

1. Штатний розпис (наявність штату працівників лісової охорони).

2. Перелік проведених рейдів лісової охорони та спільних із представниками органів Міністерства внутрішніх справ України, Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Державною екологічною інспекцією України.

3. Динаміка показників щодо лісопорушень.

4. Динаміка показників, пов'язаних із порушеннями лісового законодавства.

5. Опитування персоналу.

6. Опитування місцевого населення.

7. Польові спостереження.

Індикатор 1.4.2. Система охорони запроваджується шляхом співпраці з відповідними регуляторними органами з метою виявлення, звітування, контролю, запобігання і перешкоджання недозволеній або незаконній діяльності. **Верифікатори:**

1. Документація, яка підтверджує співпрацю державної лісової охорони з регуляторними органами у сфері охорони від недозвolenої або незаконної діяльності (план спільних рейдів та звіти про їх результати, вжиті запобіжні заходи щодо недопущення подібних порушень у майбутньому).

2. Опитування персоналу.

3. Опитування представників регуляторних органів.

Індикатор 1.4.3. У випадку виявлення незаконної або недозвolenої діяльності, вживаються відповідні заходи реагування.

Верифікатори:

1. Журнал реєстрації порушень лісового законодавства.

2. Опитування персоналу.

Критерій 1.5. Підприємство має дотримуватись застосовного національного і місцевого законодавства, ратифікованих міжнародних конвенцій та обов'язкових норм і правил, що стосуються транспортування і торгівлі лісопродукцією в межах і поза межами одиниці господарювання та/або до пункту першого продажу.

Індикатор 1.5.1. Демонструється відповідність застосовному національному законодавству, місцевому законодавству, ратифікованим міжнародним конвенціям та обов'язковим нормам і правилам, що стосуються транспортування деревинної та недеревинної лісової продукції до пункту першого продажу і торгівлі нею.

Верифікатори:

1. Перелік застосовного законодавства щодо транспортування і торгівлі лісопродукцією (до пункту першого продажу) та перевірка знання цих документів.

2. Сертифікат про походження лісоматеріалів та виготовлених з них пиломатеріалів для здійснення експортних операцій.

3. Фітосанітарний сертифікат, сертифікат на вміст радіоактивних речовин та ін.

Індикатор 1.5.2. Якщо застосовно, демонструється відповідність положенням CITES, зокрема, наявність сертифікатів на заготівлю та торгівлю будь-якими видами, включеними до CITES.

Верифікатори:

1. Документація щодо торгівлі видами, включеними до додатків конвенції CITES.

2. Опитування персоналу.

3. Опитування зацікавлених сторін.

Критерій 1.7. Підприємство має опублікувати зобов'язання не пропонувати або отримувати неправомірну вигоду в грошах або в будь-якій іншій корупційній формі, а також має дотримуватись антикорупційного законодавства там, де воно існує. Якщо антикорупційне законодавство відсутнє, підприємство має вживати інших антикорупційних заходів відповідно до масштабу та інтенсивності господарської діяльності та ризику корупції.

Індикатор 1.7.1. Розроблено та виконується підписана підприємством політика, яка містить зобов'язання не пропонувати або отримувати неправомірної вигоди у будь-якій формі.

Верифікатори:

1. Перелік застосовних законодавчих актів у галузі антикорупційного законодавства.

2. Затверджена та опублікована політика підприємства щодо протидії корупції (антикорупційна політика) та наявність відповідальної особи (осіб).

3. Документація здійснення зовнішнього контролю за дотриманням антикорупційної політики підприємства (акти перевірок, звіти відповідних органів).

4. Трудові договори (письмове зобов'язання не пропонувати або отримувати неправомірну вигоду у будь-якій формі).

5. Електронні декларації посадових осіб підприємства

6. Опитування персоналу.

7. Опитування органів місцевого самоврядування.

8. Опитування сторін, чий інтереси зачеплено.

Індикатор 1.7.2. Проводиться систематична оцінка корупційних ризиків у діяльності підприємства.

Верифікатори:

1. Документація щодо періодичного оцінювання корупційних ризиків на підприємстві (відповідності до антикорупційної політики) - акти перевірок, звіти відповідальних осіб.

2. Опитування персоналу.

3. Опитування сторін, чий інтереси зачеплено.

Індикатор 1.7.3. Політика [антикорупційна політика підприємства] відповідає законодавству або перевищує його.

Верифікатори:

1. Перелік застосовних законодавчих актів у галузі антикорупційного законодавства.

2. Затверджена та опублікована політика підприємства щодо протидії корупції (антикорупційна політика).

3. Опитування відповідальних працівників підприємства щодо знання чинного антикорупційного законодавства та антикорупційних зобов'язань підприємства.

Індикатор 1.7.4. Підписана підприємством антикорупційна політика є доступною для громадськості та безкоштовною.

Верифікатори:

1. Наявність публікацій (політики) в офіційних друкованих виданнях і/або на офіційному веб-сайті, і/або на інформаційних стендах.
2. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 1.7.5. Хабарництво, примус та інші корупційні дії не трапляються.

Верифікатори:

1. Перелік застосованих законодавчих актів у галузі антикорупційного законодавства.
2. Затверджена та опублікована політика підприємства щодо протидії корупції (антикорупційна політика).
3. Інформація від правоохоронних органів щодо випадків хабарництва, примусу та інших корупційних дій на підприємстві (на основі запитів), реєстр судових рішень.
4. Опитування персоналу.
5. Опитування сторін, чиї інтереси заторкнуто.
6. Аналіз засобів масової інформації.

Індикатор 1.7.6. За наявності випадків хабарництва, примусу та інших корупційних дій вживаються коригувальні заходи.

Верифікатори:

1. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
2. Доступність судових рішень.
3. Інформація від правоохоронних органів щодо випадків хабарництва, примусу та інших корупційних дій на підприємстві (на основі запитів).
4. Матеріали внутрішньої службової перевірки та інші заходи реагування щодо конкретних випадків корупції.
5. Опитування персоналу.
6. Опитування зацікавлених сторін.
7. Аналіз засобів масової інформації.

ПРИНЦИП 2: ПРАВА ПРАЦІВНИКІВ ТА УМОВИ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

Підприємство має підтримувати або підвищувати соціально-економічний добробут працівників.

Критерій 2.1. Підприємство має підтримувати принципи та права на працю, визначені в Декларації МОП про основні принципи і права на працю (1998), яка базується на восьми Основних Конвенціях МОП про працю.

Індикатор 2.1.1. Практика та умови працевлаштування працівників демонструють відповідність принципам та правам на працю (або їх дотримання), що охоплені вісьмома Конвенціями МОП про працю як визначено в Декларації МОП про основні принципи і права на працю (1998).

Верифікатори:

1. Тексти восьми конвенцій МОП про працю, ратифікованих Україною (№№ 29; 87; 98; 100; 105; 111; 138; 182).
2. Накази про зарахування на роботу.
3. Матеріали перевірок відповідними державними органами.
4. Договори підряду.
5. Опитування персоналу, у тому числі представників профспілок, а також підрядників.

Індикатор 2.1.2. Працівники за власним вибором можуть створювати трудові організації або вступати в них, керуючись лише правилами цієї трудової організації.

Верифікатори:

1. Колективний договір.
2. Опитування персоналу та підрядників.
3. Опитування керівництва профспілки(ок).

Індикатор 2.1.3. Виконуються угоди, які є результатом колективних переговорів з формальними та неформальними організаціями працівників.

Верифікатори:

1. Колективний договір.
2. Протоколи колективних переговорів.
3. Перелік угод, які є результатом колективних переговорів.
4. Опитування персоналу та підрядників.

Критерій 2.2. Підприємство має сприяти гендерній рівності у працевлаштуванні, в можливостях навчання, укладанні угод, в процесах залучення та господарської діяльності.

Індикатор 2.2.1. Запроваджені системи, які сприяють гендерній рівності і запобігають гендерній дискримінації у працевлаштуванні, можливостях навчання, укладанні угод, в процесах залучення та господарської діяльності.

Верифікатори:

1. Галузеві інструкції та нормативи в сфері наймання та організації праці.

2. Кадрова та статистична звітність.
3. Матеріали перевірок відповідними державними органами.
4. Колективний договір.
5. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
6. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.2.2. Можливості роботи відкриті як для жінок, так і для чоловіків на однакових умовах, і жінок заохочують до активної участі на всіх рівнях працевлаштування.

Верифікатори:

1. Документи, що підтверджують відсутність порушення гендерної рівності та відсутність гендерної дискримінації (накази про зарахування, розпорядження про підвищення кваліфікації (навчання), матеріали перевірок підприємства відповідними державними органами).

2. Звіт з праці.

3. Колективний договір.

4. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).

5. Опитування персоналу та підрядників.

6. Наряд-акти та звіти про виконану роботу за участю чоловіків та жінок з однаковими тарифними (зарплатними) категоріями.

Індикатор 2.2.3. Робота, яку зазвичай виконують жінки, включається до програм підвищення кваліфікації та охорони здоров'я тією ж мірою, що і робота, яку зазвичай виконують чоловіки.

Верифікатори:

1. Записи програм підвищення кваліфікації та охорони здоров'я і безпеки праці.

2. Характеристика кадрового забезпечення (картки особового обліку, копії дипломів про освіту, посвідчень).

3. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.2.4. Жінки та чоловіки отримують однакову заробітну плату за однакову роботу.

Верифікатори:

1. Галузева угода.

2. Колективний договір.

3. Розрахунково-платіжна відомість працівника.

4. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.2.5. Виплати жінкам здійснюються безпосередньо та з використанням взаємно погоджених способів, що гарантують безпечне отримання та збереження їхньої заробітної плати.

Верифікатори:

1. Галузева угода.

2. Колективний договір.

3. Розрахунково-платіжна відомість працівника.

4. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.2.6. Тривалість відпустки матері при народженні дитини (або батька, за вибором батьків) триває не менше 6 тижнів після народження дитини.

Верифікатори:

1. Табелі обліку використання робочого часу.

2. Колективний договір.

3. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.2.7. Організуються зустрічі, управлінські комітети та збори з прийняття рішень, із залученням жінок та чоловіків і заохоченням обох груп до активної участі.

Верифікатори:

1. Протоколи зборів трудового колективу, ради трудового колективу та /або інших колективних органів.

2. Колективний договір.

3. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.2.8. Існує система конфіденційних та ефективних заходів для сповіщення про сексуальні домагання і дискримінацію за гендерними ознаками, сімейним станом, батьківством або сексуальною орієнтацією, та їх усунення.

Верифікатори:

1. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).

2. Матеріали перевірок правоохоронних органів, Держпраці та інших відповідних органів щодо дотримання системи заходів, зазначених в індикаторі та передбачених законодавством.

3. Внутрішня процедура конфіденційного сповіщення та усунення [щодо сексуальних домагань та дискримінації].

4. Опитування персоналу та підрядників.

5. Колективний договір.

Критерій 2.3. Підприємство має дотримуватися правил гігієни та безпеки праці для захисту працівників від професійних загроз безпеці та здоров'ю. Ці правила мають, відповідно до масштабу, інтенсивності та ризику господарської діяльності, відповідати або перевищувати рекомендації Інструкції МОП з гігієни та безпеки праці на лісогосподарських роботах.

Індикатор 2.3.1. Розроблено, доведено до працівників і виконуються правила гігієни та безпеки праці, які відповідають Інструкції МОП з гігієни та безпеки праці на лісогосподарських роботах або перевищують її вимоги.

Верифікатори:

1. Правила (інструкції, керівництва) з гігієни та безпеки праці, розроблені відповідно до Інструкції МОП з гігієни та безпеки праці на лісогосподарських роботах.
2. Правила (інструкції, керівництва) з гігієни та безпеки праці при заготівлі недеревинних лісових ресурсів.
3. Журнали реєстрації інструктажів з питань гігієни та безпеки праці.
4. Протоколи навчань.
5. Договори підряду.
6. Документація перевірок виконання вимог з гігієни та безпеки праці уповноваженими державними органами.
7. Опитування персоналу та підрядників.
8. Польові спостереження.

Індикатор 2.3.2. Здійснюється внутрішній контроль дотримання правил з охорони праці та техніки безпеки.

Верифікатори:

1. Затверджена процедура здійснення внутрішнього контролю дотримання правил з гігієни та безпеки праці.
2. Документація внутрішнього контролю дотримання правил з гігієни та безпеки праці (акти перевірки, протоколи засідань, приписи та звіти відповідальної особи).
3. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.3.3. Працівники мають персональний захисний одяг та засоби індивідуального захисту відповідно до поставлених їм робочих завдань.

Верифікатори:

1. Правила з гігієни та безпеки праці, розроблені відповідно до Інструкції МОП з гігієни та безпеки праці на лісогосподарських роботах.
2. Правила (інструкції, керівництва) з гігієни та безпеки праці при заготівлі недеревинних лісових ресурсів.
3. Особиста картка обліку спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту.
4. Договір з підрядними організаціями.
5. Польові спостереження.
6. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.3.4. Працівники дотримуються вимог щодо використання персонального захисного одягу та інших засобів індивідуального захисту.

Верифікатори:

1. Інструкції з охорони праці.
2. Особиста картка обліку спеціального одягу, спеціального взуття та інших засобів індивідуального захисту.
3. Польові спостереження.
4. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.3.5. Відповідно до правил з гігієни та безпеки праці ведуться записи, включно з частотою нещасних випадків і зумовленими ними втратами часу.

Верифікатори:

1. Документація внутрішнього контролю (аудиту) дотримання правил з гігієни та безпеки праці (акти перевірки, протоколи засідань, приписи та звіти відповідальної особи).
2. Записи порушень інструкцій з гігієни та безпеки праці (накази, які фіксують види порушень, їх кількість, втрати робочого часу, та містять приписи щодо їх усунення).
3. Приписи служби гігієни та безпеки праці.
4. Журнал реєстрації осіб, які постраждали від нещасних випадків.

Індикатор 2.3.6. Частота і серйозність нещасних випадків є нижчими у порівнянні із середніми значеннями в національній лісовій галузі.

Верифікатори:

1. Записи порушень інструкцій з гігієни та безпеки праці.
2. Журнал реєстрації осіб, які постраждали від нещасних випадків.
3. Узагальнена статистична інформація щодо частоти та серйозності нещасних випадків на підприємстві з урахуванням підрядників та загалом по лісовій галузі країни.

4. Аналіз статистичної інформації щодо частоти і серйозності нещасних випадків на підприємстві та у його підрядників у порівнянні із середніми значеннями у лісовій галузі країни (витяги з протоколів засідань, які свідчать про обговорення цих питань).

Індикатор 2.3.7. Після значних порушень або нещасних випадків вимоги з гігієни та безпеки праці аналізуються, переглядаються та своєчасно доводяться до працівників.

Верифікатори:

1. Документація внутрішнього контролю (аудиту) дотримання правил з гігієни та безпеки праці (акти перевірки, протоколи засідань, приписи та звіти відповідальної особи).

2. Інструкції з охорони праці.

3. Приписи служби гігієни та безпеки праці.

4. Приписи державних інспекцій.

5. Журнал реєстрації осіб, які постраждали від нещасних випадків.

6. Журнал реєстрації інструктажів з гігієни та безпеки праці.

7. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.3.8. Всі роботи, що проводяться на територіях, забруднених радіонуклідами, мають здійснюватися з обов'язковим радіаційним контролем (див. додаток А, розділи 3.4 та 8).

Верифікатори:

1. Мапа радіаційного забруднення території.

2. Наявність обладнання радіаційного контролю.

3. Наявність та використання засобів індивідуального захисту.

4. Наявність договорів із організаціями, що здійснюють контроль радіаційного забруднення.

5. Журнал інструктажу з гігієни та безпеки праці.

6. Опитування персоналу.

7. Польові спостереження.

Індикатор 2.3.9. Заготівля НДЛП не здійснюється на територіях, де радіоактивне забруднення перевищує граничну величину для заготівлі НДЛП в умовах радіоактивного забруднення відповідно до належного рекомендаційного документу. Примітка: належним рекомендаційним документом є «Рекомендації з ведення лісового господарства в умовах радіоактивного забруднення» (затверджені науково-технічною радою ДАЛРУ 02.03.2017, протокол №2).

Верифікатори:

1. Мапа радіаційного забруднення території.

2. Наявність обладнання радіаційного контролю.

3. Журнал інструктажу з гігієни та безпеки праці.

4. Опитування персоналу.

5. Польові спостереження.

Критерій 2.4. Підприємство має виплачувати зарплати, які дорівнюють або перевищують мінімальні рівні зарплат, встановлених нормативами для лісового сектору або іншими визнаними угодами про заробітну плату в лісовому секторі, або прожиткові мінімуми, якщо вони вищі за встановлену законом мінімальну заробітну плату. Якщо жодного з цих показників не існує, підприємство має із залученням працівників розробити механізми для встановлення прожиткових мінімумів.

Індикатор 2.4.1. Заробітні плати, що виплачуються підприємством, за будь-яких обставин є не меншими або перевищують мінімальні рівні заробітних плат, встановлених згідно з чинним законодавством.

Верифікатори:

1. Генеральна угода.

2. Розрахунково-платіжна відомість працівника або інші відповідні документи.

3. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.4.2. Заробітні плати, що виплачуються, відповідають або перевищують:

1) галузеву угоду; або

2) інші визнані угоди про заробітну плату в лісовому секторі; або

3) щомісячні прожиткові мінімуми, якщо вони є вищими за встановлені законом мінімальні рівні заробітної плати.

Верифікатори:

1. Галузева угода.

2. Колективний договір.

3. Розрахунково-платіжна відомість працівника.

4. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.4.3. Заробітні плати та виплати за контрактами виплачуються вчасно.

Верифікатори:

1. Звіт з праці (місячний).

2. Опитування персоналу та підрядників.

3. Посадові інструкції.

4. Матеріали періодичної атестації/переатестації працівників.

5. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.5.2. Перепідготовка та підвищення кваліфікації працівників здійснюється за програмою, що відповідає вимогам додатку В.

Верифікатори:

1. Штатний розпис.
2. Характеристика кадрового забезпечення (картки особового обліку, посвідчень).
3. Посадові інструкції.
4. Матеріали періодичної атестації/переатестації працівників.
5. Опитування персоналу та підрядників.

Індикатор 2.5.3. Зберігаються в актуалізованому стані записи про навчання всіх працівників, яких це стосується.

Верифікатори:

1. Штатний розпис.
2. Характеристика кадрового забезпечення (картки обліку працівників, копії дипломів, сертифікатів, свідоцтв про підготовку).
3. Плани навчання персоналу.
4. Накази про підвищення кваліфікації.
5. Звіти щодо проходження курсів підвищення кваліфікації.

Індикатор 2.5.4. Всі особи, допущені до постійної або тимчасової роботи на території, забрудненій радіонуклідами, пройшли навчання та перевірку знань правил безпечного ведення робіт і знання чинних інструкцій.

Верифікатори:

1. Мапа радіаційного забруднення території.
2. Журнал інструктажу з гігієни та безпеки праці.
3. Опитування персоналу.
4. Польові спостереження

Критерій 2.6. Шляхом залучення працівників, підприємство має розробити механізми вирішення скарг і забезпечення справедливої компенсації працівникам за втрату або пошкодження майна, за професійні захворювання або виробничі травми, отримані під час роботи на підприємстві.

Індикатор 2.6.1. Діє процес вирішення спорів, розроблений шляхом залучення працівників у культурно доречний спосіб і зафіксований у колективному договорі.

Верифікатори:

1. Задokumentована процедура вирішення спорів.
2. Документація, яка відображає процес розгляду скарг і вирішення спорів та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
3. Колективний договір.
4. Опитування працівників.

Індикатор 2.6.2. Скарги працівників ідентифікуються та беруться до розгляду; ці скарги або вирішені або перебувають у процесі вирішення.

Верифікатори:

1. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
2. Опитування працівників.

Індикатор 2.6.3. Ведуться актуальні записи, що стосуються скарг працівників щодо втрати або пошкодження майна, професійних захворювань або виробничих травм, які, зокрема, містять таке:

- 1) кроки, зроблені для розгляду скарг;
- 2) результати всіх процесів вирішення спорів, включаючи справедливую компенсацію; та
- 3) невирішені спори, причини їхньої невирішеності і як вони вирішуватимуться.

Верифікатори:

1. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
2. Документація, що підтверджує випадки пошкодження або втрати майна, професійних захворювань, виробничих травм.
3. Опитування працівників.

Індикатор 2.6.4. Працівникам надається справедлива компенсація за пов'язані з роботою втрату або пошкодження майна, професійні захворювання або виробничі травми.

Верифікатори:

1. Документація, що підтверджує випадки пошкодження або втрати майна, професійних захворювань, виробничих травм.
2. Документація, що показує, як було визначено розмір компенсації, та підтверджує її сплату.
3. Опитування працівників.

Перейти до додатку В Перейти до додатку I

ПРИНЦИП 3: ПРАВА ТУБІЛЬНИХ НАРОДІВ

Підприємство має виявляти та підтримувати законні та звичаєві права тубільних народів на власність та господарювання на землях, територіях та використання ресурсів, які зазнають впливу господарської діяльності.

Вказівка: відповідно до означення FSC щодо тубільних народів, схваленого Постійним форумом ООН з питань тубільних народів, такі народи відсутні в Україні.

ПРИНЦИП 4: СТОСУНКИ З ГРОМАДАМИ

Підприємство має сприяти підтриманню або підвищенню соціально-економічного добробуту місцевих громад.

Критерій 4.1. Підприємство має виявити місцеві громади, наявні в межах одиниці господарювання і ті з них, які зачеплено господарською діяльністю. Потім підприємство має шляхом залучення цих місцевих громад встановити їхні права на землеволодіння, на доступ та використання лісових ресурсів та послуг екосистем, їхні звичаєві права та законні права і обов'язки, які застосовуються в межах одиниці господарювання.

Індикатор 4.1.1. Місцеві громади, наявні в межах одиниці господарювання, і ті, які можуть бути зачеплено господарською діяльністю, визначені.

Верифікатори:

1. Перелік визначених місцевих громад і тих громад, які можуть бути зачеплено господарською діяльністю.

2. Опитування місцевих громад та тих громад, які можуть бути зачеплено господарською діяльністю.

3. Опитування персоналу.

Індикатор 4.1.2. Шляхом залучення у культурно доречний спосіб місцевих громад, визначених в 4.1.1, документується та/або картується таке:

1) їх законні та звичаєві права на землеволодіння;

2) їх законні та звичаєві права на доступ до лісових ресурсів та послуг екосистем і користування ними;

3) їх законні та звичаєві права та обов'язки, що застосовуються;

4) доказ підтримки цих прав і обов'язків;

5) території, права на які є предметом спорів між місцевими громадами, державними структурами та/або іншими;

6) стислий виклад засобів, за допомогою яких законні та звичаєві права, а також права, що є предметом спорів, розглядаються підприємством; і

7) прагнення та цілі місцевих громад щодо господарської діяльності.

Верифікатори:

1. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).

2. Документація, що свідчить про відповідне залучення громад чи їх вповноважених представників.

3. Опитування керівництва підприємства та спеціалістів.

4. Опитування представників місцевих громад, органів місцевого самоврядування, інших зацікавлених сторін.

5. Лісовпорядкувальний проект.

Критерій 4.2. Підприємство має визнавати і підтримувати законні та звичаєві права місцевих громад з метою контролю господарської діяльності в межах одиниці господарювання або пов'язаної з нею в тих випадках, коли необхідно захищати їхні права, ресурси, землі та території. Передача місцевими громадами повноважень контролю господарської діяльності третім сторонам вимагає вільної згоди на основі попередньої поінформованості.

Індикатор 4.2.1. Через культурно доречне залучення місцеві громади своєчасно інформуються стосовно того, коли, де і як вони можуть висловлювати свою думку і вимагати зміни господарської діяльності в тій мірі, яка необхідна для захисту їхніх прав.

Верифікатори:

1. Документи, що стосуються інформування місцевих громад про поточну та заплановану лісгосподарську діяльність (в т.ч. публікації в офіційних друкованих виданнях, на офіційному веб-сайті, інформаційних стендах чи в інший спосіб).

2. Опитування місцевих громад.

3. Опитування керівництва та спеціалістів.

Індикатор 4.2.2. Законні та звичаєві права місцевих громад щодо здійснення контролю господарської діяльності не порушуються підприємством.

Верифікатори:

1. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).

2. Опитування місцевих громад.

3. Опитування керівництва та спеціалістів.

4. Документи, що стосуються інформування місцевих громад про поточну та заплановану лісгосподарську діяльність.

Індикатор 4.2.3. Там, де існують докази того, що законні та звичаєві права місцевих громад щодо господарської діяльності порушені, ситуація виправляється, якщо необхідно, через їхнє культурно доречне залучення та/або через процес вирішення спорів відповідно до Критеріїв 1.6 або 4.6.

Верифікатори:

1. Документи, що містять докази порушення законних прав місцевих громад щодо господарської діяльності, у т.ч. рішення суду.
2. Документи, що підтверджують залучення місцевих громад до вирішення питань порушення їх законних прав стосовно господарської діяльності, та заходи, вжиті по їх результатах.
3. Задokumentована процедура вирішення спорів.
4. Опитування місцевих громад.
5. Опитування органів місцевого самоврядування.
6. Опитування керівництва та спеціалістів.

Індикатор 4.2.4. До початку господарської діяльності, яка зачіпає визначені права місцевих громад, підприємство забезпечує:

- 1) гарантування того, що місцеві громади знають власні права та обов'язки щодо ресурсів;
- 2) інформування місцевих громад щодо цінності (з економічного, соціального та екологічного погляду) цих ресурсів; і
- 3) інформування місцевих громад про поточну та заплановану на майбутнє лісгосподарську діяльність.

Верифікатори:

1. Наявність документації, що підтверджує процес інформування місцевих громад (щодо власних прав та обов'язків, цінності ресурсів та послуг екосистем, планів діяльності, протоколи лісовпорядкувальних нарад).
2. Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян.
3. Опитування місцевих громад.
4. Опитування персоналу.
5. Загальнодоступний короткий звіт про поточну та заплановану лісгосподарську діяльність (на основі відкритої інформації).

Індикатор 4.2.5. Підприємство забезпечує інформування місцевих громад щодо комерційної заготівлі НДЛП третіми сторонами в межах території підприємства.

Верифікатори:

1. Наявність документації, що підтверджує процес інформування місцевих громад.
2. Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян.
3. Опитування місцевих громад.

Індикатор 4.2.6. Підприємство забезпечує інформування місцевих громад щодо обмежень заготівлі НДЛП внаслідок радіаційного забруднення територій.

Верифікатори:

1. Наявність документації, що підтверджує процес інформування місцевих громад.
2. Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян.
3. Опитування місцевих громад.

Критерій 4.3. Підприємство має надавати місцевим громадам, підрядникам та постачальникам доречні можливості працевлаштування, навчання та інші послуги відповідно до масштабу та інтенсивності його господарської діяльності.

Індикатор 4.3.1. Місцевим громадам, підрядникам та постачальникам повідомляють про прийнятні можливості щодо: 1) працевлаштування, 2) навчання та 3) інших послуг, та надають їх.

Верифікатори:

1. Штатний розпис.
2. Картки особового обліку працівників.
3. Оголошення про вакансії.
4. Опитування місцевих громад та представників служби зайнятості.
5. Опитування персоналу.
6. Договори з підрядниками та постачальниками.
7. Опитування місцевих підрядників та постачальників.

Критерій 4.4. Підприємство має здійснювати додаткову діяльність через культурно доречне залучення місцевих громад, що сприяє їхньому соціально-економічному розвитку пропорційно до масштабу, інтенсивності та соціально-економічного впливу його господарської діяльності.

Індикатор 4.4.1. Можливості місцевого соціально-економічного розвитку визначаються шляхом культурно доречного залучення місцевих громад та інших відповідних організацій.

Верифікатори:

1. Документація, що підтверджує залучення підприємством місцевих громад та інших організацій у визначення можливостей місцевого соціально-економічного розвитку (протоколи, рішення спільних засідань).
2. Опитування органів місцевого самоврядування.
3. Опитування місцевих громад.
4. Опитування персоналу.

Індикатор 4.4.2. Виконуються та/або підтримуються проекти та додаткова діяльність, які роблять внесок у місцеві соціально-економічні вигоди і які є пропорційними соціально - економічному впливу господарської діяльності.

Верифікатори:

1. Перелік заходів, проведених підприємством для підтримки місцевих соціально-економічних вигід.
2. Опитування представників органів місцевого самоврядування.
3. Опитування місцевих громад.
4. Опитування персоналу.
4. Стратегічний план підприємства.
5. Документи, що засвідчують діяльність підприємства щодо сприяння місцевим соціально-економічним вигодам.

Критерій 4.5. Підприємство через залучення місцевих громад має вживати заходів із визначення, уникнення та пом'якшення істотних негативних соціальних, екологічних та економічних впливів власної господарської діяльності на зачеплено громади. Вжиті заходи мають бути пропорційними масштабу, інтенсивності та ризику їхньої діяльності та негативним впливам.

Індикатор 4.5.1. Через культурно доречне залучення місцевих громад виконуються заходи з визначення, уникнення та пом'якшення істотних негативних соціальних, екологічних та економічних впливів господарської діяльності.

Верифікатори:

1. Документація щодо участі місцевих громад у визначенні істотних негативних впливів господарської діяльності підприємства та розробці заходів з їх уникнення та пом'якшення.
2. Лісовпорядкувальний проект.
3. Опитування місцевих громад.
4. Опитування органів місцевого самоврядування.
5. Опитування персоналу.

Критерій 4.6. Підприємство через залучення місцевих громад повинно мати механізми розгляду скарг і надання справедливої компенсації місцевим громадам та окремим особам стосовно впливів господарської діяльності підприємства.

Індикатор 4.6.1. Діє доступний для громадськості процес вирішення спорів, розроблений шляхом залучення місцевих громад у культурно доречний спосіб.

Верифікатори:

1. Задokumentована процедура вирішення спорів.
2. Документація, яка підтверджує наявність спорів і вжиті заходи (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
3. Опитування органів місцевого самоврядування.
4. Опитування місцевих громад.
5. Опитування персоналу.

Індикатор 4.6.2. Скарги, які стосуються впливів господарської діяльності, розглядаються своєчасно, і або вирішені, або перебувають у процесі вирішення.

Верифікатори:

1. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
2. Опитування представників місцевих громад.
3. Опитування персоналу.

Індикатор 4.6.3. Актуалізовані записи щодо скарг, які стосуються впливів господарської діяльності, містять таке:

- 1) кроки, зроблені для розгляду скарг;
- 2) результати всіх процесів вирішення спорів, включаючи справедливую компенсацію місцевим громадам і окремим особам; та
- 3) невирішені спори, причини їхньої невирішеності і як вони вирішуватимуться.

Верифікатори:

1. Документація, яка відображає процес розгляду скарг та його результати (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
2. Опитування представників місцевих громад.
3. Опитування персоналу.

Індикатор 4.6.4. Діяльність, яка спричинює спори, припиняється на територіях, де існують спори:

- 1) значних розмірів;
- 2) значної тривалості; або
- 3) які зачіпають істотну кількість інтересів.

Верифікатори:

1. Документація, яка підтверджує наявність спорів і вжиті заходи (Журнал реєстрації звернень громадян, Книга звернень громадян).
2. Документація, що підтверджує припинення господарської діяльності на територіях на той час, коли існують спори.
3. Опитування представників місцевих громад.
4. Опитування персоналу.

Критерій 4.7. Підприємство через залучення місцевих громад має визначити місця особливого культурного, екологічного, економічного, релігійного або духовного значення, на які ці місцеві громади

мають законні або звичаєві права. Такі місця мають визнаватися підприємством, а ведення в них господарства та/або їхня охорона мають погоджуватися із цими місцевими громадами через залучення.

Індикатор 4.7.1. Місця особливого культурного, екологічного, економічного, релігійного або духовного значення, на які місцеві громади мають законні або звичаєві права, визначаються шляхом їх залучення у культурно доречний спосіб і визнаються підприємством.

Верифікатори:

1. Визначений перелік місць особливого культурного, екологічного, економічного, релігійного або духовного значення для місцевих громад (представлений у документах та на картах).

2. Лісовпорядкувальний проект.

3. Польові спостереження.

4. Опитування представників місцевого населення.

5. Опитування персоналу.

Індикатор 4.7.2. Заходи з охорони місць погоджені, задокументовані та виконуються через культурно доречне залучення місцевих громад. Коли місцеві громади визначають, що фізична ідентифікація місць в документах або на картах може загрожувати цінності або охороні таких місць, використовуються інші засоби.

Верифікатори:

1. Перелік місць особливого культурного, екологічного, економічного, релігійного або духовного значення для місцевих громад (представлений у документах та на картах).

2. Задокументовані заходи з охорони місць особливого культурного, екологічного, економічного або релігійного значення.

3. Документація, що підтверджує залучення місцевих громад (переписка, протоколи засідань, рішення круглих столів, результати опитування громадської думки).

4. Лісовпорядкувальний проект.

5. Польові спостереження.

6. Опитування представників місцевих громад.

7. Опитування персоналу.

Індикатор 4.7.3. У всіх випадках нещодавно спостережених або відкритих місць особливого культурного, екологічного, економічного, релігійного або духовного значення, господарська діяльність навколо них негайно припиняється доки заходи з їх охорони не будуть погоджені з місцевими громадами і як вимагається місцевим та національним законодавством.

Верифікатори:

1. Перелік місць особливого культурного, екологічного, економічного, релігійного або духовного значення.

2. Документація, що підтверджує залучення місцевих громад (переписка, протоколи засідань, рішення круглих столів, результати опитування громадської думки).

3. План заходів з охорони місць, визначених у 4.7.3.

4. Лісовпорядкувальний проект.

5. Польові спостереження.

6. Опитування місцевих громад.

7. Опитування персоналу.

Критерій 4.8. Підприємство має підтримувати право місцевих громад охороняти та використовувати їх традиційні знання та має виплачувати місцевим громадам компенсацію за використання таких знань та за їх інтелектуальну власність. Зобов'язувальну угоду щодо такого використання, відповідно до Критерію 3.3, має бути укладено між підприємством і місцевими громадами шляхом вільної згоди на основі попередньої поінформованості перед тим, як відбудеться використання знань, і має бути узгоджено із захистом прав інтелектуальної власності.

ВКАЗІВКА: Визнано незастосовним, оскільки в Україні відсутні традиційні знання стосовно ведення лісового господарства і відповідна правова основа їх використання.

ПРИНЦИП 5: ВИГОДИ ВІД ЛІСІВ

Підприємство має ефективно господарювати з різноманітними продуктами і послугами одиниці господарювання з метою збереження або підвищення тривалої економічної життєздатності та отримання широкого спектра соціальних та екологічних вигод.

Критерій 5.1. Підприємство має визначати, виробляти або надавати можливість виробляти різноманітні вигоди та/або продукцію на основі різноманіття ресурсів та послуг екосистем, наявних на одиниці господарювання, з метою зміцнення та диверсифікації місцевої економіки відповідно до масштабу та інтенсивності господарської діяльності.

Індикатор 5.1.1. Підприємство із залученням зацікавлених сторін визначає перелік деревинних та недеревинних ресурсів і послуг екосистем, які можуть посилювати та диверсифікувати місцеву економіку.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.

2. Стратегічний план підприємства. 3.. Статут підприємства.

4. Документовані свідчення залучення зацікавлених сторін.

5. Опитування керівництва.

6. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 5.1.2. Відповідно до цілей господарювання, визначені продукти і вигоди продукуються підприємством та/або є доступними для виробництва іншими з метою посилення та диверсифікації місцевої економіки.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Стратегічний план підприємства.
3. Документовані свідчення внеску підприємства у посилення та диверсифікацію місцевої економіки.
4. Опитування керівництва.
5. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 5.1.3. Коли підприємство робить заяви FSC стосовно послуг екосистем, підприємство дотримується застосовних вимог FSC-PRO-30-006.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Стратегічний план підприємства.
3. Заяви (декларації) підприємства стосовно збереження та /або посилення послуг екосистем.
4. Свідчення щодо дотримання підприємством вимог, зазначених у FSC-PRO-30-006.
5. Опитування керівництва.
6. Опитування зацікавлених сторін.

Критерій 5.2. Підприємство має заготовляти продукцію та використовувати послуги в межах одиниці господарювання, як правило, на рівні або нижче рівня, що може постійно підтримуватися [рівень невиснажливості].

Індикатор 5.2.1. Визначення можливих рівнів лісозаготівель, що забезпечують дотримання принципів сталого ведення лісового господарства, ґрунтується на аналізі поточної найкращої доступної інформації щодо росту та запасів; інвентаризації лісу; швидкості відпаду; підтримки функцій екосистем.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Матеріали базового та безперервного лісовпорядкування.
3. Матеріали санітарних та лісопатологічних обстежень.
4. Показник загальної середньої зміни запасу.
5. Опитування керівництва.

Індикатор 5.2.2. Виходячи з аналізу можливого рівня лісозаготівлі, затверджено максимальний щорічний допустимий обсяг заготівлі деревини, що не перевищує загальну середню зміну запасу (щорічно).

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Обсяги заготівлі деревини, затверджені у встановленому законодавством порядку.
3. Опитування керівництва.

Індикатор 5.2.3. Фактичні річні рівні лісозаготівель реєструються та заготівлі за чинний ревізійний лісовпорядкувальний період не перевищують максимальний щорічний допустимий обсяг заготівлі деревини.

Примітка 1: Винятки можливі у випадках великомасштабних природних пошкоджень, які неможливо компенсувати в межах затвердженого максимального допустимого обсягу заготівлі на чинний ревізійний період, а тому перевищення обсягів деревини має бути компенсоване у наступному ревізійному періоді.

Примітка 2: Ревізійний період - це час, коли діяв лісовпорядкувальний проект (Проект організації і розвитку лісового господарства) (див. також у глосарії «Базове лісовпорядкування»).

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Річні звіти підприємства щодо обсягів лісозаготівель за видами рубок.
3. Опитування керівництва.

Індикатор 5.2.4. Обсяги заготівлі недеревинної лісової продукції та надання комерційних послуг її заготівлі визначені підприємством з урахуванням найкращої доступної інформації.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Ліміти на заготівлю недеревинної лісової продукції.
3. Найкраща доступна інформація щодо продуктивності недеревинної лісової продукції.

Індикатор 5.2.5. Забезпечується невиснажливий рівень заготівлі під час збору недеревинної лісової продукції та комерційних послуг її заготівлі під контролем підприємства.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Записи та звіти підприємства щодо заготівлі недеревинної лісової продукції та наданих послуг.
3. Журнал видачі лісових квитків.
4. Акти огляду місць заготівлі недеревинної лісової продукції, в т.ч зведена відомість цих актів.
5. Інструкції та інші нормативні документи щодо заготівлі недеревинної лісової продукції.
6. Зведена відомість лісових ділянок, призначених для збору недеревинної лісової продукції.

Критерій 5.3. Підприємство має демонструвати, що позитивні та негативні зовнішні впливи діяльності занесені до плану ведення господарства.

Індикатор 5.3.1. Витрати на запобігання негативним соціальним та екологічним впливам господарської діяльності, на пом'якшення цих впливів або компенсацію за них визначаються кількісно та документуються в плані ведення господарства.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Стратегічний план підприємства.
3. Виробничо-фінансовий план.
4. Аналітичні матеріали щодо оцінки соціальних та екологічних впливів господарської діяльності.
5. Опитування керівництва.

Індикатор 5.3.2. Вигоди від позитивних соціальних та екологічних впливів господарської діяльності визначені та включені до плану ведення господарства.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Стратегічний план підприємства.
3. Виробничо-фінансовий план.
4. Опитування зацікавлених сторін.

Критерій 5.4. Підприємство, де це можливо, має використовувати місцеву переробку, місцеві послуги та створення доданої вартості на місцевому рівні відповідно до масштабу, інтенсивності та ризику. Якщо немає таких можливостей на місцевому рівні, підприємство має доречним чином допомогти у запровадженні таких послуг.

Індикатор 5.4.1. Якщо витрати, якість та інші характеристики немісцевих та місцевих варіантів є принаймні еквівалентними, то використовуються місцеві товари, послуги та переробні потужності, які створюють додану вартість.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Стратегічний план підприємства.
3. Перелік споживачів продукції підприємства.
4. Контракти (угоди) з представниками місцевого бізнесу.
5. Опитування керівництва.
6. Опитування підрядників.
7. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 5.4.2. Якщо місцеві товари, послуги та переробні потужності, які створюють додану вартість, є недоступними, то вживають доречні заходи для їх створення та стимулювання розвитку.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Стратегічний план підприємства.
3. Свідчення про участь підприємства у регіональних програмах та ініціативах щодо сприяння розвитку місцевої економіки.
4. Перелік підрядників та споживачів продукції підприємства.
5. Опитування керівництва.
6. Опитування підрядників.
7. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 5.4.3. Підприємство вживає заходи щодо зменшення кількості придатних для реалізації відходів при заготівлі деревинної та недеревинної лісової продукції та їх подальшої переробки, коли це доречно.

Верифікатори:

1. Стратегічний план підприємства.
2. Виробничо-фінансовий план.
3. Перелік споживачів продукції підприємства.
4. Опитування керівництва.
5. Опитування підрядників.
6. Опитування зацікавлених сторін.

Критерій 5.5. Підприємство має демонструвати власні зобов'язання щодо тривалої економічної життєздатності шляхом планування і витрат пропорційно до масштабу, інтенсивності та ризику.

Індикатор 5.5.1. Виділяється достатнє фінансування для виконання плану ведення господарства, щоб відповідати цьому стандарту і забезпечувати тривалу економічну життєздатність.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Стратегічний план підприємства.
3. Виробничо-фінансовий план.
4. Звіт про виконання плану з ведення лісового господарства.
5. Фінансова звітність підприємства.
6. Матеріали перевірок фінансових контрольних органів.
7. Опитування керівництва.
8. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 5.5.2. Здійснюються витрати та інвестиції для виконання плану ведення господарства, щоб відповідати цьому стандарту і забезпечувати тривалу економічну життєздатність.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Стратегічний план підприємства.
3. Виробничо-фінансовий план.
4. Звіт про виконання плану з ведення лісового господарства.
5. Фінансова звітність підприємства.
6. Матеріали перевірок фінансових контрольних органів.
7. Опитування керівництва.
8. Опитування зацікавлених сторін.

ПРИНЦИП 6: ЦІННОСТІ ДОВКІЛЛЯ ТА ВПЛИВИ

Підприємство має підтримувати, зберігати та/або відновлювати послуги екосистем та цінності довкілля одиниці господарювання, а також має уникати негативних впливів на довкілля, виправляти або пом'якшувати такі впливи.

Критерій 6.1. Підприємство має оцінювати цінності довкілля в межах одиниці господарювання і поза нею, де вони потенційно зазнають впливу господарської діяльності. Детальність, масштаб і частота такого оцінювання мають бути пропорційними до масштабу, інтенсивності та ризику господарської діяльності та бути достатніми для визначення необхідних заходів зі збереження і для виявлення та моніторингу можливих негативних впливів цієї діяльності.

Індикатор 6.1.1. Для виявлення цінностей довкілля в межах одиниці господарювання, а там, де на них може впливати господарська діяльність, - і поза її межами, використовується найкраща доступна інформація.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Матеріали лісовпорядкування.
3. Паспорти об'єктів ПЗФ, розташованих на одиниці господарювання.
4. Літописи природи відповідних природоохоронних установ, якщо застосовно.
5. Перелік регіональних червонокнижних видів.
6. Карти з нанесеними територіями, на яких виявлено цінності довкілля (об'єктами ПЗФ, ОЦЗ, репрезентативними ділянками лісу, оселищами червонокнижних видів).
7. Карти з нанесеними територіями, придатними для заготівлі НДЛП, на яких виявлено цінності довкілля.
8. Опитування фахівців.
9. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, природоохоронних установ, які межують або розташовані на одиниці господарювання.
10. Польові спостереження.

Індикатор 6.1.2. Оцінювання цінностей довкілля провадиться на такому рівні деталізації та з такою частотою, щоби:

- 1) можна було оцінити впливи господарської діяльності на визначені цінності довкілля відповідно до критерію 6.2;
- 2) можна було визначати ризики для цінностей довкілля відповідно до критерію 6.2;
- 3) можна було визначати необхідні заходи зі збереження цінностей відповідно до критерію 6.3; і,
- 4) можна було провадити моніторинг впливів або змін у довкіллі відповідно до принципу 8.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні матеріали.
3. Паспорти об'єктів ПЗФ, розташованих на одиниці господарювання.
4. Літописи природи для природоохоронних установ, землі які межують з територією і/або розташовані на одиниці господарювання без вилучення у постійного користувача (НПП, біосферних та природних заповідників тощо).
5. Перелік регіональних червонокнижних видів.
6. Карти з нанесеними територіями, на яких виявлено цінності довкілля (об'єктами ПЗФ, ОЦЗ, репрезентативними ділянками лісу, оселищами червонокнижних видів).
7. Карти з нанесеними територіями, придатними для заготівлі НДЛП, на яких виявлено цінності довкілля.
8. Опитування фахівців.
9. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, природоохоронних установ, які межують або розташовані на одиниці господарювання.
10. Польові спостереження.

Індикатор 6.1.3. На підприємствах з високим рівнем впливу господарської діяльності розроблено задокументовану комплексну процедуру оцінювання цінностей довкілля, яка містить перелік усіх елементів, зазначених у 6.1.2.

Верифікатори:

1. Процедура оцінювання цінностей довкілля.
2. Опитування фахівців.

Критерій 6.2. До початку заходів, які пошкоджують лісову ділянку, підприємство має визначити та оцінити масштаб, інтенсивність і ризик потенційних впливів господарської діяльності на визначені цінності довкілля.

Індикатор 6.2.1. До початку заходів, які порушують лісову ділянку, здійснюється оцінювання впливу на довкілля, під час якого визначають і оцінюють можливі теперішні [безпосередні] та майбутні впливи господарської діяльності на цінності довкілля від рівня деревостану до рівня ландшафту.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Виробничо-фінансовий план.
3. Звіт з оцінювання впливу на довкілля.
4. Матеріали оцінювання впливу на довкілля комерційної заготівлі НДЛП.
5. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.
6. Проекти будівництва лісових доріг з екологічним обґрунтуванням.
7. Карта технологічного процесу розроблення лісосіки.
8. Проекти лісових культур.
9. Опитування фахівців.
10. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, природоохоронних установ, які межують або розташовані на одиниці господарювання.
11. Польові спостереження.

Індикатор 6.2.2. Результати оцінювання впливу господарської діяльності на довкілля містяться у плані ведення господарства і в підготовчих документах для кожної ділянки, де заплановано господарський захід.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Виробничо-фінансовий план.
3. Звіт з оцінювання впливу на довкілля.
4. Матеріали з оцінювання впливу на довкілля комерційної заготівлі НДЛП.
5. Карти технологічного процесу розроблення лісосіки.
6. Проекти лісових культур.
7. Опитування фахівців.

Індикатор 6.2.3. Підприємства з високим рівнем впливу господарської діяльності мають задокументовану процедуру оцінювання впливу на довкілля.

Верифікатори:

1. Процедура оцінювання впливу на довкілля.
2. Звіт з оцінювання впливу на довкілля.
3. Опитування фахівців.

Індикатор 6.2.4. Підприємства з високим рівнем впливу провадять оцінку впливу на довкілля на ландшафтному рівні з обов'язковим урахуванням сусідніх ландшафтів.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Звіт з оцінювання впливу на довкілля.
3. Процедура оцінювання впливу на довкілля.
4. Опитування фахівців.

Критерій 6.3. Підприємство має визначати та вживати ефективних заходів із запобігання негативним впливам господарської діяльності на цінності довкілля, пом'якшувати та виправляти ті впливи, що стаються, пропорційно до їх масштабу, інтенсивності та ризику.

Індикатор 6.3.1. Господарські заходи плануються та виконуються для запобігання негативних впливів і для охорони цінностей довкілля.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.
3. Проекти будівництва лісових доріг з екологічним обґрунтуванням.
4. Карти технологічного процесу розроблення лісосіки.
5. Акти огляду місць заготівлі деревини та недеревинної лісової продукції, в т.ч. зведена відомість цих актів.
6. Проекти лісових культур.
7. Обґрунтування застосування хімічних засобів захисту та догляду за рослинами.
8. Опитування фахівців.

Індикатор 6.3.2. Господарські заходи запобігають негативним впливам на цінності довкілля.

Верифікатори:

1. Опитування фахівців.
2. Опитування зацікавлених сторін.
3. Польові спостереження.

Індикатор 6.3.3. Там, де виявлено негативні впливи на цінності довкілля, вживають заходів із запобігання подальшим пошкодженням і пом'якшення та/або виправлення їхніх негативних наслідків.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Документований перелік впроваджених коригувальних дій.
3. Опитування фахівців
4. Польові спостереження.

Критерій 6.4. Підприємство має охороняти на одиниці господарювання рідкісні види і види, що перебувають під загрозою, та їх оселища за допомогою зон збереження, охоронюваних територій, їх сполученості та/або (якщо це необхідно) інших безпосередніх заходів для їх виживання та життєздатності. Ці заходи мають бути пропорційними до масштабу, інтенсивності та ризику господарської діяльності, охоронних статусів та екологічних вимог рідкісних видів та видів, що перебувають під загрозою. При визначенні заходів, які слід вживати у межах одиниці господарювання, підприємство має враховувати географічний ареал і екологічні вимоги рідкісних видів та видів, що перебувають під загрозою, і за межами одиниці господарювання.

Індикатор 6.4.1. Для визначення рідкісних видів та видів, що перебувають під загрозою, та їх оселищ, в т.ч. для видів, що охороняються згідно CITES (де застосовно), а також вказаних у міжнародних, національних, регіональних і місцевих переліках рідкісних видів та видів, що перебувають під загрозою, які трапляються або ймовірно трапляються на одиниці господарювання та прилеглих до неї територіях, використовують найкращу доступну інформацію.

Верифікатори:

1. Червона книга України (рослинний світ, тваринний світ).
2. Бернська Конвенція.
3. Боннська Конвенція.
4. Перелік регіональних (місцевих) червонокнижних видів.
5. Зелена книга України.
6. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.
7. Проект мисливського впорядкування.
8. Опитування фахівців.
9. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання (без вилучення у постійного користувача).

Індикатор 6.4.2. Визначено потенційні впливи господарських заходів на рідкісні види та види, що перебувають під загрозою, їх охоронний статус і оселища, а господарські заходи скориговано для уникнення негативних впливів.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Проект мисливського впорядкування.
3. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.
4. Звіт з оцінювання впливу на довкілля.
5. Матеріали з оцінювання впливу на довкілля комерційної заготівлі НДЛП.
6. Перелік господарських заходів щодо охорони та збереження кожного зі встановлених на одиниці господарювання рідкісних, тих, що перебувають під загрозою видів, який розроблено на основі консультацій із зацікавленими сторонами.
7. Опитування фахівців.
8. Опитування зацікавлених сторін, зокрема НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників довкільних установ, природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання, представників урядових організацій.
9. Матеріали перевірок Державною екологічною інспекцією.

Індикатор 6.4.3. Рідкісні види та види, що перебувають під загрозою, та їх оселища охороняються, зокрема, через встановлення зон збереження, охоронюваних територій, їх сполученості, та іншими безпосередніми засобами для їх виживання та життєздатності, наприклад, через програми відновлення видів.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні описи.
3. Проект мисливського впорядкування.
4. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.
5. Проекти будівництва лісових доріг з екологічним обґрунтуванням (міститься запис про наявність/відсутність поблизу оселищ рідкісних видів).
6. Програма відновлення природних оселищ рідкісних та тих, що перебувають під загрозою, видів.

7. Обґрунтований перелік заходів щодо охорони та збереження кожного з ідентифікованих рідкісних та загрожених, видів.

8. Опитування фахівців.

9. Опитування зацікавлених сторін, зокрема НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників довкільних установ, природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання, представників урядових організацій.

10. Польові спостереження.

Індикатор 6.4.4. Підприємство провадить програму відновлення природних оселищ рідкісних і тих, що перебувають під загрозою, видів, де такі оселища було пошкоджено чи знищено внаслідок його господарських заходів, а також діяльності третіх сторін.

Верифікатори:

1. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.

2. Опитування фахівців.

3. Опитування зацікавлених сторін, зокрема НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників довкільних установ, природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання, представників урядових організацій.

4. Польові спостереження.

Індикатор 6.4.5. Не допускається полювання, відлов та збирання рідкісних видів та видів, що перебувають під загрозою.

Верифікатори:

1. Проект мисливського впорядкування.

2. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.

3. Статистична звітність щодо ведення мисливського господарства.

4. Опитування фахівців.

5. Опитування зацікавлених сторін, зокрема НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання.

6. Опитування представників УТМР та інших організацій, мисливські угіддя яких розташовані в лісах підприємства.

7. Польові спостереження.

Індикатор 6.4.6. На підприємстві розроблена та виконується програма навчання власного персоналу та підрядників, а також інформування зацікавлених сторін задля запобігання збору, полюванню чи відлову рідкісних та тих, що перебувають під загрозою, видів.

Верифікатори:

1. Програма навчання та інформування.

2. Опитування фахівців.

3. Опитування зацікавлених сторін, зокрема НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання.

4. Опитування представників УТМР та інших організацій, мисливські угіддя яких розташовані в лісах підприємства.

5. Польові спостереження.

Критерій 6.5. Підприємство має визначити та охороняти репрезентативні ділянки аборигенних екосистем і/або відновлювати їх до більш природного стану. Там, де репрезентативні ділянки відсутні, або їхня площа є недостатньою, підприємство має відновити частину території одиниці господарювання до більш природного стану. Розмір ділянок і заходи з їх охорони та відновлення, у т.ч. й у плантаціях, мають бути пропорційними до охоронного статусу та цінності таких екосистем на ландшафтному рівні, а також масштабу, інтенсивності та ризику господарської діяльності.

Примітка: Загальноприйнято, що узбережні зони не зараховуються до мережі територій для збереження. Проте узбережні зони можуть зараховуватися [до мережі], якщо вони цілком відповідають означенням репрезентативних ділянок, зон збереження, охоронюваних територій, їх сполученості (наприклад, еко-коридорів), за умови, що узбережні зони не будуть непропорційно представлені у цій мережі. Не можуть зараховуватися [до мережі] узбережні зони, "створені" чи висаджені винятково для [певного] цільового призначення, наприклад, протиерозійні.

Індикатор 6.5.1. Найкраща доступна інформація використовується для визначення наявних аборигенних екосистем або тих, які б могли існувати у природних умовах в межах одиниці господарювання.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.

2. Таксаційні описи.

3. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.

4. Паспорти генетичних резерватів.

5. Карта поділу лісів підприємства на категорії.

6. Зелена книга України.

7. Матеріали спеціальних досліджень, проведених фахівцями підприємства та спеціалізованих установ або організацій.

8. Літописи природи для природоохоронних установ, землі яких межують з територією або/і розташовані на одиниці господарювання без вилучення у постійного користувача (НПП, біосферних та природних заповідників тощо).

9. Опитування фахівців.

10. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання (без вилучення у постійного користувача).

Індикатор 6.5.2. За наявності репрезентативних ділянок аборигенних екосистем, вони взяті під охорону.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.

2. Таксаційні описи.

3. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.

4. Паспорти генетичних резерватів.

5. Карта поділу лісів підприємства на категорії.

6. Зелена книга України.

7. Перелік виділених репрезентативних ділянок.

8. Опитування фахівців.

9. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників урядових організацій, зокрема департаментів природних ресурсів та охорони довкілля при ОДА.

10. Польові спостереження.

Індикатор 6.5.3. Підприємство не провадить жодних господарських заходів в межах визначених репрезентативних ділянок аборигенних екосистем, окрім заходів, спрямованих на збереження та посилення функцій репрезентативних ділянок.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.

2. Таксаційні описи.

3. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.

4. Паспорти генетичних резерватів.

5. Перелік виділених репрезентативних ділянок.

6. Карта поділу лісів підприємства на категорії.

7. Опитування фахівців.

8. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників урядових організацій.

9. Польові спостереження.

Індикатор 6.5.4. Якщо репрезентативні ділянки відсутні, або наявні репрезентативні ділянки недостатньо репрезентують аборигенні екосистеми, або є непропорційно представленими, пропорційна частина одиниці господарювання відновлюється до природнішого стану.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.

2. Таксаційні описи.

3. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.

4. Паспорти генетичних резерватів.

5. Карта поділу лісів підприємства на категорії.

6. Перелік виділених репрезентативних ділянок.

7. Зелена книга України.

8. Літописи природи для природоохоронних установ, землі яких межують з територією і/або розташовані на одиниці господарювання без вилучення у постійного користувача (НПП, біосферних та природних заповідників тощо).

9. Проекти лісових культур та природного поновлення.

10. Програма відновлення деградованих місць.

11. Опитування фахівців.

12. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання (без вилучення у постійного користувача).

Індикатор 6.5.5. Розмір репрезентативних ділянок та/або ділянок відновлення є пропорційним до їхнього охоронного статусу та цінності екосистем на ландшафтному рівні, а також до розміру одиниці господарювання та інтенсивності ведення лісового господарства.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.

2. Таксаційні описи.

3. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.

4. Паспорти генетичних резерватів, постійних лісонасінних ділянок (ПЛНД).

5. Карта поділу лісів підприємства на категорії.
6. Перелік виділених репрезентативних ділянок.
7. Зелена книга України.

8. Літописи природи для природоохоронних установ, землі яких межують з територією і/або розташовані на одиниці господарювання без вилучення у постійного користувача (НПП, біосферних та природних заповідників тощо).

9. Опитування фахівців.

10. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання (без вилучення у постійного користувача), представників урядових організацій.

11. Польові спостереження.

Індикатор 6.5.6. Репрезентативні ділянки у поєднанні із іншими компонентами мережі територій для збереження охоплюють як мінімум 10% від площі одиниці господарювання з пропорційним представленням основних типів аборигенних екосистем.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні описи.
3. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.
4. Паспорти генетичних резерватів.
5. Перелік виділених репрезентативних ділянок.
6. Карта поділу лісів підприємства на категорії.
7. Опитування фахівців.

Критерій 6.6. Підприємство має ефективно підтримувати безперервне існування аборигенних видів та генотипів, що трапляються природно, та запобігати втратам біологічного різноманіття, особливо через менеджмент оселищ в межах одиниці господарювання. Підприємство має демонструвати, що вживаються ефективні заходи для регулювання та контролю полювання, рибальства, відлову і збиральницької діяльності.

Індикатор 6.6.1. Господарські заходи підтримують рослинні угруповання та властивості оселищ, притаманні аборигенним екосистемам, у яких розташована одиниця господарювання.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні описи.
3. Положення (паспорти) та охоронні зобов'язання для об'єктів ПЗФ.
4. Книга лісових культур.
5. Карта поділу лісів підприємства на категорії.
6. Зелена книга України.
7. Опитування фахівців.
8. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання (без вилучення у постійного користувача).

9. Польові спостереження.

Індикатор 6.6.2. Там, де в минулому внаслідок господарювання було втрачено рослинні угруповання або властивості оселищ, виконуються господарські заходи, що мають на меті відновлення таких оселищ.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні описи.
3. Карта поділу лісів підприємства на категорії.
4. Поділ лісів за стадіями рекреаційної дигресії.
5. Опитування фахівців.
6. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання (без вилучення у постійного користувача).
7. Польові спостереження.
8. Площа похідних деревостанів.
9. Площа лісів із домінуванням інтродукованих видів.

Індикатор 6.6.3. Господарювання зберігає, поліпшує або відновлює властивості оселищ, пов'язані із аборигенними екосистемами, з метою підтримання різноманіття видів, що трапляються природно, та їх генетичного різноманіття.

Верифікатори:

1. Динаміка площ лісів, зайнятих інтродукованими деревними видами.
2. Динаміка площ похідних деревостанів.
3. Проекти лісових культур (див. використання інтродукованих видів при створенні).
4. Лісовпорядкувальний проект.
5. Таксаційні описи.
6. Карта поділу лісів підприємства на категорії.

7. Зелена книга України.

8. Літописи природи для природоохоронних установ, землі яких межують з територією і/або розташовані на одиниці господарювання без вилучення у постійного користувача (НПП, біосферних та природних заповідників тощо).

9. Опитування фахівців.

10. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання (без вилучення у постійного користувача).

11. Польові спостереження.

Індикатор 6.6.4. Вживаються ефективні заходи для регулювання та контролю полювання, рибальства, відлову і збиральницької діяльності, включно із НДЛП, з метою забезпечення підтримання аборигенних видів, що трапляються природно, їх внутрішньовидового різноманіття та природних ареалів.

Верифікатори:

1. Проект мисливського впорядкування.

2. Звіт про лісопорушення.

3. Статистична звітність щодо ведення мисливського господарства.

4. Опитування керівництва та фахівців.

5. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання.

6. Опитування представників УТМР та інших організацій [користувачів], мисливські угіддя яких розташовані на території лісового фонду підприємства.

7. Польові спостереження.

8. Лісові квитки (верифікатор для НДЛП).

9. Затверджені щорічні ліміти на заготівлю НДЛП (верифікатор для НДЛП). **Індикатор 6.6.5.** Впроваджуються господарські заходи з метою відновлення аборигенних [корінних] деревостанів там, де в минулому сформувалися похідні деревостани.

Верифікатори:

1. Динаміка площ похідних деревостанів.

2. Лісовпорядкувальний проект.

3. Таксаційні описи.

4. Карта поділу лісів підприємства на категорії.

5. Опитування фахівців.

6. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання (без вилучення у постійного користувача).

7. Польові спостереження.

Критерій 6.7. Підприємство має охороняти або відновлювати природні водотоки, водні об'єкти, узбережні зони, та їхню сполученість. Підприємство має уникати негативних впливів на якість і обсяги води та пом'якшувати й усувати ті впливи, що трапляються.

Індикатор 6.7.1. Для охорони природних водотоків, водних об'єктів, узбережних зон, та їхньої сполученості, в т.ч. обсягів та якості води, впроваджуються охоронні заходи.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.

2. Таксаційні матеріали.

3. Відомості запланованих господарських заходів.

4. Проекти будівництва лісових доріг з матеріалами екологічної експертизи.

5. Карти підприємства.

6. Опитування керівництва та фахівців.

7. Опитування зацікавлених сторін.

8. Польові спостереження.

Індикатор 6.7.2. Виконуються заходи з відновлення водотоків, водних об'єктів, узбережних зон, та їхньої сполученості, обсягів чи якості води, якщо встановлений режим господарювання не забезпечує їхню охорону від впливів ведення лісового господарства.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.

2. Таксаційні матеріали.

3. Відомості запланованих господарських заходів.

4. Проекти будівництва лісових доріг з матеріалами екологічної експертизи.

5. Карти підприємства.

6. Опитування керівництва та фахівців.

7. Опитування зацікавлених сторін.

8. Польові спостереження.

Індикатор 6.7.3. Виконуються заходи з відновлення природних водотоків, водних об'єктів, узбережних зон, та їхньої сполученості, обсягів чи якості води, якщо їх було пошкоджено в минулому діяльністю підприємства на земельних та водних об'єктах.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні матеріали.
3. Відомості запланованих господарських заходів.
4. Карти підприємства.
5. Опитування керівництва та фахівців.
6. Опитування зацікавлених сторін.
7. Польові спостереження.

Індикатор 6.7.4. Там, де триває деградація водотоків, водних об'єктів, обсягів та якості води, спричинена попередніми користувачами, діяльністю третіх сторін у минулому, вживаються заходи із запобігання або пом'якшення цієї деградації.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні матеріали.
3. Відомості запланованих господарських заходів.
4. Карти підприємства.
5. Опитування керівництва та фахівців.
6. Опитування зацікавлених сторін (включно із представниками місцевих громад).
7. Польові спостереження.

Критерій 6.8. Підприємство має здійснювати менеджмент ландшафту одиниці господарювання з метою збереження та/або відновлення мінливої мозаїки видів, розмірів, вікових структур, просторових масштабів та циклів відновлення, притаманних ландшафтним цінностям цього регіону, а також для посилення екологічної та економічної пружності [стійкості].

Індикатор 6.8.1. Підтримується притаманна певному ландшафтові мінлива мозаїка видів, розмірів, вікових структур, просторових масштабів та циклів відновлення з урахуванням типів лісорослинних умов.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні матеріали.
3. Відомості запланованих господарських заходів.
4. Матеріали відведення лісосік, зокрема перелікова відомість дерев.
5. Лісорубні квитки.
6. Карти підприємства.
7. Опитування фахівців.
8. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання.
9. Польові спостереження.

Індикатор 6.8.2. Там, де порушено мозаїку видів, розмірів, вікових структур, просторових масштабів та циклів відновлення з урахуванням типів лісорослинних умов, її відновлюють до притаманної певному ландшафтові.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні матеріали.
3. Відомості запланованих господарських заходів.
4. Проекти лісових культур.
5. Акти переведення лісових культур та природного поновлення у вкриті лісовою рослинністю ділянки.
6. Матеріали інвентаризації лісових культур.
7. Опитування фахівців.
8. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання.
9. Польові спостереження.

Індикатор 6.8.3. Вживаються заходи щодо підтримання природного складу та структури популяцій [видів, що є джерелами] НДЛП.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Відомості запланованих господарських заходів щодо НДЛП.
3. Опитування фахівців.
4. Польові спостереження.

Критерій 6.9. Підприємство не має замінювати [перетворювати] ані природні ліси на плантації, ані природні ліси чи плантації на ділянках безпосередньо перетворених з природних лісів - на нелісові види землекористування, за винятком випадків, коли така заміна:

- а) впливає на дуже обмежену частину одиниці господарювання; і
- б) надаватиме чіткі, істотні, додаткові гарантовані тривалі вигоди для збереження на одиниці господарювання; і
- с) не пошкоджує або не загрожує ані особливим цінностям для збереження, ані іншим ділянкам чи ресурсам, необхідним для збереження чи посилення цих ОЦЗ.

Індикатор 6.9.1. Відсутні: заміна природних лісів на плантації; заміна природних лісів на нелісові види землекористування; заміна плантацій на ділянках, безпосередньо перетворених з природних лісів, на нелісові види землекористування, за винятком випадків, коли така заміна:

- 1) впливає на дуже обмежену частину одиниці господарювання; і
- 2) така заміна надаватиме чіткі, істотні, додаткові гарантовані тривалі вигоди для збереження на одиниці господарювання; і
- 3) не пошкоджує або не загрожує ані особливим цінностям для збереження, ані іншим ділянкам чи ресурсам, необхідним для збереження чи посилення цих ОЦЗ; і
- 4) відбувається згідно з рішеннями органів центральної або місцевої влади.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні матеріали.
3. Відомості запланованих господарських заходів.
4. Проекти лісових культур.
5. Акти переведення лісових культур та природного поновлення у вкриті лісовою рослинністю ділянки.
6. Матеріали інвентаризації лісових культур.
7. Карти підприємства.
8. Опитування фахівців.
9. Опитування зацікавлених сторін, зокрема представників НУО, академічних та науково-дослідних установ і організацій, представників природоохоронних установ, які межують із або розташовані на одиниці господарювання.
10. Польові спостереження.

Критерій 6.10. Одиниці господарювання, на території яких є плантації, створені на місці природного лісу після листопада 1994 року, не підлягають сертифікації, за винятком, коли:

- а) існують чіткі й достатні докази того, що підприємство не є безпосередньо чи опосередковано відповідальним за таку заміну, або
- б) така заміна впливає на дуже обмежену частину одиниці господарювання та надає чіткі, істотні, додаткові гарантовані тривалі вигоди для збереження на території одиниці господарювання.

Індикатор 6.10.1. На основі найкращої доступної інформації зібрано точні дані про всі заміни, що відбулися після 1994 року.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальні проекти за минулі періоди.
2. Таксаційні матеріали за минулі періоди.
3. Матеріали земельного кадастру.
4. Інші архівні матеріали, які включають рішення органів влади, накази, постанови, розпорядження.
5. Карти підприємства.
6. Опитування керівництва та фахівців.
7. Опитування зацікавлених сторін, в тому числі місцевого населення.
8. Польові спостереження.

Індикатор 6.10.2. Території, перетворені із природних лісів на плантації після листопада 1994 року, не сертифікуються, за винятком коли:

- 1) підприємство надає чіткі й достатні докази того, що воно не відповідає безпосередньо чи опосередковано за таку заміну; або
- 2) така заміна надає чіткі, істотні, додаткові, гарантовані та тривалі вигоди для збереження на одиниці господарювання; і
- 3) загальна площа плантацій на ділянках, перетворених з природних лісів з листопада 1994 року, є меншою за 5% від загальної площі одиниці господарювання.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальні проекти за минулі періоди.
2. Таксаційні матеріали за минулі періоди.
3. Матеріали земельного кадастру.
4. Інші архівні матеріали, які включають рішення органів влади, накази, постанови, розпорядження.
5. Карти підприємства.
6. Опитування керівництва та фахівців.
7. Опитування зацікавлених сторін, в тому числі місцевого населення.

8. Польові спостереження.

Перейти до додатку С Перейти до додатку Н Перейти до додатку І

ПРИНЦИП 7: ПЛАНУВАННЯ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Підприємство має мати план ведення господарства, узгоджений з його політиками та цілями і відповідний до масштабу, інтенсивності та ризиків його господарської діяльності. План ведення господарства має виконуватися та оновлюватися на основі результатів моніторингу, щоби сприяти адаптивному веденню господарства. Відповідна планувальна та процедурна документація має бути достатньою для інструктування персоналу, інформування сторін, чії інтереси зачеплено, та зацікавлених сторін, а також для обґрунтування господарських рішень.

Критерій 7.1. Підприємство відповідно до масштабу, інтенсивності та ризику своєї господарської діяльності має встановити, політики (бачення та цінності) і цілі екологічно орієнтованого, соціально корисного та економічно життєздатного господарювання. стислий виклад цих політик та цілей має бути частиною плану ведення господарства і оприлюднюватися.

Індикатор 7.1.1. Визначено політики (бачення та цінності), що сприяють відповідності вимогам цього стандарту.

Верифікатори:

1. Задokumentована декларація / політика підприємства щодо дотримання вимог FSC.
2. Лісовпорядкувальний проект.
3. Стратегічний план підприємства.
4. Опитування керівництва.

Індикатор 7.1.2. Визначено конкретні операційні цілі ведення господарства, які стосуються вимог цього стандарту.

Верифікатори:

1. Тактичний / Виробничо-фінансовий план підприємства.
2. Документи оперативного планування.
3. Опитування керівництва.

Індикатор 7.1.3. стислий виклад визначених політик та цілей господарювання включено до плану ведення господарства й оприлюднено.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Стратегічний план підприємства.
3. Тактичний / Виробничо-фінансовий план підприємства.
4. Доступний для громадськості стислий виклад визначених політики та цілей господарювання підприємства.

Критерій 7.2. Підприємство має мати та виконувати план ведення господарства для одиниці господарювання, цілком узгоджений із політиками та цілями господарювання, встановленими згідно з Критерієм 7.1. План ведення господарства має містити опис природних ресурсів, наявних в межах одиниці господарювання, та пояснення того, як цей план відповідатиме вимогам сертифікації за схемою FSC. План ведення господарства має охоплювати планування ведення лісового господарства та планування соціального аспекту господарювання пропорційно до масштабу, інтенсивності та ризику запланованих видів діяльності.

Індикатор 7.2.1. План ведення господарства містить управлінські дії, процедури, стратегії та заходи для досягнення цілей господарювання.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Стратегічний план підприємства.
3. Виробничо-фінансовий план підприємства.
4. Опитування керівництва.
5. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 7.2.2. План ведення господарства охоплює елементи, перелічені в додатку D, і виконується. ***Верифікатори:***

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Стратегічний план підприємства.
3. Виробничо-фінансовий план підприємства.
4. Звіт про виконання плану ведення господарства підприємства.
5. Документи, що стосуються елементів плану ведення господарства, зазначених у додатку D.
6. Опитування керівництва.
7. Опитування зацікавлених сторін.

Критерій 7.3. План ведення господарства має містити завдання, які можна перевірити, та за якими можна оцінити досягнення кожної з описаних цілей господарювання.

Індикатор 7.3.1. Для моніторингу прогресу у досягненні кожної цілі господарювання встановлюються завдання, які можна перевірити, та частота, з якою вони перевіряються.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Стратегічний план підприємства.

3. Виробничо-фінансовий план підприємства.
4. Плани підприємства за функціональними підрозділами.
5. Звіти про виконання плану ведення господарства загалом та структурними підрозділами.
6. Програма з моніторингу, що враховує вимоги додатку Е.
7. Опитування керівництва.
8. Опитування зацікавлених сторін.

Критерій 7.4. Підприємство має періодично оновлювати та переглядати планування ведення господарства та процедурну документацію, щоб включати до них результати моніторингу, оцінювання, залучення зацікавлених сторін, або нову науково-технічну інформацію, а також щоб відповідати змінам екологічних, соціальних та економічних обставин.

Індикатор 7.4.1. План ведення господарства періодично переглядається і оновлюється відповідно до додатку Е, щоби включити в нього:

- 1) результати моніторингу включно із результатами сертифікаційних аудитів;
- 2) результати оцінювання;
- 3) результати залучення зацікавлених сторін;
- 4) нову науково-технічну інформацію та;
- 5) зміни екологічних, соціальних та економічних обставин.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Стратегічний план підприємства.
3. Виробничо-фінансовий план підприємства.
4. Документи, що містять результати моніторингу, які враховують вимоги додатку Е.
5. Опитування зацікавлених сторін.
6. Документи щодо залучення зацікавлених сторін.

Критерій 7.5. Підприємство має зробити доступним і безоплатним для громадськості стислий виклад плану ведення господарства. Інші доречні компоненти плану ведення господарства, за винятком конфіденційної інформації, мають бути доступними для сторін, чий інтереси зачеплено, і надсилатися на їхній запит за собівартістю копіювання та пересилання.

Індикатор 7.5.1. Стислий виклад плану ведення господарства у форматі, зрозумілому для зацікавлених сторін, включаючи карти і виключаючи конфіденційну інформацію, є доступним для громадськості безоплатно.

Верифікатори:

1. Стислий виклад плану ведення господарства, доступний для громадськості.

Індикатор 7.5.2. Доречні компоненти плану ведення господарства, за винятком конфіденційної інформації, є доступними для сторін, чий інтереси зачеплено, на їхній запит за ціною, що не перевищує фактичної собівартості копіювання та пересилання.

Верифікатори:

1. Опитування керівництва.
2. Журнал реєстрації звернень громадян.
3. Журнал вихідної кореспонденції підприємства.
4. Копії листів-відповідей зацікавленим сторонам.
5. Опитування зацікавлених сторін.

Критерій 7.6. Підприємство має, відповідно до масштабу, інтенсивності та ризику господарської діяльності, проактивно та прозоро залучати сторони, чий інтереси зачеплено, до процесів планування та моніторингу своєї господарської діяльності, а також має залучати зацікавлені сторони за їхнім запитом.

Індикатор 7.6.1. Забезпечується проактивне і прозоре залучення у культурно доречний спосіб сторін, чий інтереси зачеплено, до таких процесів:

- 1) процеси вирішення спорів (критерії 1.6, 2.6 і 4.6);
- 2) визначення зарплат, що перевищують мінімальну заробітну плату, встановлену законодавством (критерій 2.4).
- 3) ідентифікація прав (критерій 4.1), місць (критерій 4.7) та впливів (критерій 4.5);
- 4) діяльність, пов'язана із соціально-економічним розвитком місцевих громад (критерій 4.4),
- 5) оцінювання, менеджмент та моніторинг особливих цінностей для збереження (критерії 9.1, 9.2 і 9.4).

Верифікатори:

1. Реєстр зацікавлених сторін, у тому числі сторін, чий інтереси зачеплено, залучених до процесу перемовин.
2. Журнал реєстрації звернень громадян.
3. Свідчення щодо співпраці зі сторонами, чий інтереси зачеплено.
4. Журнал вихідної кореспонденції підприємства.
6. Опитування керівництва.
7. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 7.6.2. Залучення сторін, чий інтереси зачеплено, та зацікавлених сторін до процесів планування та моніторингу господарської діяльності підприємства відбувається в культурно доречний спосіб із застосуванням відповідних процедур, що регламентують, принаймні, такі аспекти:

- 1) випадки, що потребують залучення;
- 2) визначають відповідних представників та контактних осіб (включно, де це доречно, із місцевими установами, організаціями, та органами влади);
- 3) визначають канали комунікації для двостороннього обміну інформацією;
- 4) забезпечення рівного представництва та залучення всіх задіяних сторін (жінки, молодь, люди похилого віку, меншини);
- 5) забезпечення реєстрації всіх зустрічей, обговорюваних питань та досягнених угод;
- 6) забезпечення затвердження змісту записів за результатами проведених зустрічей; і
- 7) забезпечення розповсюдження результатів усіх культурно доречних заходів із залучення між усіма причетними;
- 8) умови розповсюдження результатів перемовин для широкого кола зацікавлених сторін.

Верифікатори:

1. Актуальна процедура залучення зацікавлених сторін.
2. перелік зацікавлених сторін.
3. Опитування керівництва.

Індикатор 7.6.3. Сторонам, чий інтереси зачеплено, надано можливість бути у культурно доречний спосіб залученими до процесів моніторингу та планування господарської діяльності, яка зачіпає їхні інтереси.

Верифікатори:

1. Реєстр сторін, чий інтереси зачеплено, залучених до процесу перемовин.
2. Свідчення щодо співпраці зі сторонами, чий інтереси зачеплено.
3. Опитування керівництва
4. Опитування сторін, чий інтереси зачеплено.

Індикатор 7.6.4. Зацікавленим сторонам, за запитом, надається можливість залучення до процесів моніторингу та планування господарської діяльності, яка зачіпає їхні інтереси.

Верифікатори:

1. Реєстр зацікавлених сторін, залучених до процесу перемовин.
2. Свідчення щодо співпраці зі сторонами, чий інтереси зачеплено.
3. Опитування керівництва.
4. Опитування зацікавлених сторін.

Перейти до додатку D Перейти до додатку E

ПРИНЦИП 8: МОНІТОРИНГ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Підприємство має демонструвати, що поступ у досягненні цілей господарювання, впливи господарської діяльності та стан одиниці господарювання відстежуються (моніторяться) та оцінюються відповідно до масштабу, інтенсивності та ризику з метою виконання адаптивного ведення господарства.

Критерій 8.1. Підприємство має відстежувати [моніторити] виконання плану ведення господарства, включно із політиками та цілями господарювання, та свій поступ у виконанні запланованих видів діяльності та завдань, які можна перевірити.

Індикатор 8.1.1. На підприємстві розроблено та затверджено методику моніторингу виконання плану ведення господарства, зокрема, його політик та цілей господарювання, а також досягнення завдань, які можна перевірити.

Верифікатори:

1. Методика моніторингу виконання плану ведення господарства.
2. Актуалізований реєстр об'єктів, що підлягають моніторингу.
3. Опитування керівництва.

Індикатор 8.1.2. На підприємстві затверджено особи, що відповідають за кожен із визначених об'єктів моніторингу.

Верифікатори:

1. перелік відповідальних осіб, що залучені до процесу моніторингу.
2. Накази, посадові інструкції.
3. Опитування керівництва.

Індикатор 8.1.3. Методика моніторингу реалізації плану ведення господарства виконується, а результати моніторингу документуються.

Верифікатори:

- Звіт про виконання плану ведення господарства.
2. Лісовпорядкувальний проект.
3. Матеріали безперервного лісовпорядкування.
4. Матеріали щодо оцінки впливу на довкілля до і після виконання лісгосподарських заходів.
5. Опитування персоналу.
6. Польові спостереження.

Критерій 8.2. Підприємство має відстежувати [моніторити] та оцінювати екологічні та соціальні впливи діяльності, яка відбувається в межах одиниці господарювання, та зміни в її екологічному стані.

Індикатор 8.2.1. Моніторинг соціальних та екологічних господарської діяльності відбувається відповідно до додатку F.

Верифікатори:

1. Процедура моніторингу.
2. Результати моніторингу соціальних та екологічних впливів.
3. Матеріали щодо оцінювання соціальних та екологічних господарської діяльності.
4. Опитування зацікавлених сторін.
5. Опитування персоналу.
6. Польові спостереження.

Індикатор 8.2.2. Моніторинг змін екологічних умов відбувається відповідно до додатку F.

Верифікатори:

1. Процедура моніторингу.
2. Результати моніторингу змін екологічних умов.
3. Опитування зацікавлених сторін.
4. Опитування персоналу.
5. Польові спостереження.

Критерій 8.3. Підприємство має аналізувати результати моніторингу і оцінювання та застосовувати висновки такого аналізу в подальшому процесі планування.

Індикатор 8.3.1. Процедури адаптивного ведення господарства виконуються таким чином, щоб результати моніторингу використовувалися для періодичного оновлення процесу планування та відповідного плану ведення господарства.

Верифікатори:

1. Процедури адаптивного ведення лісового господарства.
2. Результати моніторингу.
3. План ведення лісового господарства.
4. Опитування персоналу.
5. Польові спостереження.

Індикатор 8.3.2. Якщо результати моніторингу свідчать про невідповідності стандартів FSC, то цілі господарювання, завдання, які можна перевірити, та/або господарська діяльність переглядаються.

Верифікатори:

1. План ведення лісового господарства.
2. Результати моніторингу.
3. Опитування персоналу.
4. Опитування зацікавлених сторін.
5. Польові спостереження.

Критерій 8.4. Підприємство має зробити доступним і безоплатним для громадськості стислий виклад результатів моніторингу, за винятком конфіденційної інформації.

Індикатор 8.4.1. Стислий виклад результатів моніторингу відповідно до додатку F у форматі, зрозумілому для зацікавлених сторін, включаючи карти, і, за винятком конфіденційної інформації, є доступним для громадськості та безоплатним.

Верифікатори:

1. Стислий звіт з моніторингу (для громадськості).
2. Опитування персоналу.
3. Опитування зацікавлених сторін.

Критерій 8.5. Підприємство має мати і застосовувати систему виявлення та відстеження, відповідну до масштабу, інтенсивності та ризику господарської діяльності, для підтвердження джерел та обсягів сировини, отриманої для виготовлення всіх видів продукції, що надходить з одиниці господарювання і продається як FSC-сертифікована, пропорційно до запланованого випуску продукції за кожен рік.

Індикатор 8.5.1. Запроваджено систему контролю руху та відстеження всіх видів деревинної та недеревинної лісової продукції, що продається як FSC-сертифікована.

Верифікатори:

1. Процедура контролю руху та відстеження продукції.
2. Перелік FSC груп продукції.
3. Журнали обліку продукції.
4. Реєстр товарно-транспортних накладних, зокрема щодо реалізації продукції з FSC заявою.
5. Реєстр покупців продукції, зокрема тієї, що продається як FSC-сертифікована.
6. Товарно-транспортна документація.

Індикатор 8.5.2. Збирається та документується інформація про всі види деревинної та недеревинної лісової продукції, що продається, включно із: 1) українською [загальноживаною] та латинською назвами виду;

- 2) назвою або описом продукції;
- 3) об'ємом (або кількістю) продукції;
- 4) інформацією, яка дозволяє відстежити продукцію до джерела походження;
- 5) датою лісозаготівлі;
- 6) якщо первинна переробка відбувається у лісі, - дату та виготовлений обсяг;

7) чи була продукція продана як FSC сертифікована.

Верифікатори:

1. Система контролю руху та відстеження продукції.
2. Перелік FSC груп продукції.
3. Журнал обліку виготовленої продукції.
4. Журнал обліку прийнятої на склад продукції.
5. Журнал відвантаження продукції.
6. Товарно-транспортні документи (інвойси) зі специфікаціями.
7. Реєстр товарно-транспортних накладних.
8. Реєстр покупців продукції.

Індикатор 8.5.3. Торгові рахунки або подібна документація зберігаються щонайменше п'ять років для всіх видів деревинної та недеревинної лісової продукції, що продається із заявою FSC, та містять, принаймні, таку інформацію:

- 1) назву і адресу продавця та покупця;
- 2) дату продажу;
- 3) українську [загальноживану] та латинську назвами виду;
- 4) опис продукції;
- 5) реалізований об'єм (або кількість);
- 6) код сертифікату; і
- 7) заяву FSC "FSC 100%", яка ідентифікує продану продукцію як FSC сертифіковану.

Верифікатори:

1. Система контролю руху та відстеження продукції.
2. Товарно-транспортні накладні.
3. Специфікація-накладна на відправлення продукції.
4. Опитування персоналу.

ПРИНЦИП 9: ОСОБЛИВІ ЦІННОСТІ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ

Підприємство має підтримувати та/або збагачувати особливі цінності для збереження (ОЦЗ) в межах одиниці господарювання шляхом застосування запобіжного підходу.

Критерій 9.1. Підприємство шляхом залучення сторін, чий інтерес зачеплено, зацікавлених сторін та застосовуючи інші засоби і джерела, має оцінювати та реєструвати в межах одиниці господарювання наявність і стан викладених нижче особливих цінностей для збереження, відповідно до масштабу, інтенсивності та ризику впливів господарської діяльності та ймовірності наявності цих особливих цінностей для збереження:

ОЦЗ 1 - Видове різноманіття. Концентрації біологічного різноманіття, включно з ендемічними, рідкісними видами і видами, що перебувають під загрозою, або зникають, які є істотними на світовому, регіональному або національному рівнях.

ОЦЗ 2 - Екосистеми та їхні мозаїки ландшафтного рівня. Цілісні лісові ландшафти, великі екосистеми ландшафтного рівня та мозаїки екосистем, які є істотними на світовому, регіональному або національному рівнях та містять життєздатні популяції переважної більшості природно притаманних їм видів, з природними структурами їх розповсюдження та ясності.

ОЦЗ 3 - Екосистеми та оселища. Рідкісні й такі, що перебувають під загрозою або зникають екосистеми, оселища або рефугіуми.

ОЦЗ 4 - Критичні послуги екосистем. Основні послуги екосистем у критичних ситуаціях, включно із захистом водозборів і запобіганням ерозії вразливих ґрунтів і схилів.

ОЦЗ 5 - Потреби громади. Ділянки та ресурси, визначальні для задоволення основних потреб місцевих громад або тубільних народів (наприклад, у засобах для існування, лікування, харчування, забезпечення водою), визначені шляхом залучення цих громад або тубільних народів.

ОЦЗ 6 - Культурні цінності. Ділянки, ресурси, оселища та ландшафти світового або національного культурного, археологічного або історичного значення та/або критичної культурної, екологічної, економічної чи релігійної/священної важливості для традиційних культур місцевих громад або тубільних народів, визначені шляхом залучення цих місцевих громад або тубільних народів.

Індикатор 9.1.1. Згідно із Національною системою особливих цінностей для збереження (додаток G) та з використанням найкращої доступної інформації, провадиться оцінювання одиниці господарювання, в ході якого реєструється розташування і стан категорій 1 -6 особливих цінностей для збереження, як це визначено в критерії 9.1; чітко визначаються, оцінюються, реєструються та наносяться на карту особливо цінні для збереження території (ОЦЗТ), від яких вони залежать, та їхній стан.

Верифікатори:

1. Перелік застосовного законодавства, матеріалів та інформації, використаних підприємством при проведенні оцінювання.
2. Перелік виявлених при оцінюванні ОЦЗ, місць їхнього розташування та стану.
3. Карти з нанесеними територіями, від яких залежать ОЦЗ.
4. Польові спостереження.
5. Опитування фахівців, відповідальних за проведення оцінювання. **Індикатор 9.1.2.** У культурно доречний спосіб залучаються до оцінювання сторони, чий інтерес зачеплено, та інші зацікавлені сторони,

які переймаються збереженням ОЦЗ та ОЦЗТ, від яких такі цінності залежать; результати такого залучення зацікавлених сторін розглядаються під час оцінювання.

Верифікатори:

1. Перелік зацікавлених сторін, що були залучені до процесу перемовин.
2. Документація, що стосується участі зацікавлених сторін в оцінюванні.
3. Опитування фахівців.
4. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 9.1.3. Повторні оцінювання мають провадитися не рідше, ніж один раз на п'ять років. Крім того, підставами для повторного оцінювання або внесення змін до чинного оцінювання є:

- 1) набрання чинності або оновлення застосовних нормативно-правових актів,
- 2) отримання нової найкращої доступної інформації, проведення повторного базового лісовпорядкування,
- 3) зміна меж одиниці господарювання,
- 4) результати моніторингу змін стану особливих цінностей для збереження тощо.

Верифікатори:

1. Перелік застосовного законодавства, матеріалів та інформації, використаних підприємством при проведенні оцінювання.
2. Перелік виявлених при оцінюванні ОЦЗ, місць їхнього розташування та стану.
3. Карти з нанесеними територіями, від яких залежать ОЦЗ.
4. Польові спостереження.
5. Опитування фахівців, відповідальних за проведення оцінювання.

Критерій 9.2 Підприємство має шляхом залучення сторін, чиї інтереси зачеплено, зацікавлених сторін та експертів розробити ефективні стратегії щодо підтримки та/або збагачення особливих цінностей для збереження.

Індикатор 9.2.1. Загрози ОЦЗ визначаються з використанням найкращої доступної інформації.

Верифікатори:

1. Документована процедура (наказ, інструкція тощо) визначення загроз ОЦЗ.
2. Перелік загроз для ОЦЗ (визначений і задокументований)
3. Опитування фахівців, які визначали загрози.

Індикатор 9.2.2. Стратегії господарювання та заходи, які мають на меті підтримку та/або збагачення визначених ОЦЗ та підтримку пов'язаних з ними ОЦЗТ, розробляються ще до виконання потенційно шкідливих видів господарської діяльності.

Верифікатори:

1. План заходів для ОЦЗТ та його обґрунтування.
2. Польові спостереження за запланованими і виконаними заходами на ОЦЗТ.
3. Опитування фахівців, які планують та виконують заходи на таких територіях.

Індикатор 9.2.3. Сторони, чиї інтереси зачеплено, зацікавлені сторони та експерти залучаються до розроблення стратегій господарювання та заходів, спрямованих на підтримку та/або збагачення визначених ОЦЗ.

Верифікатори:

1. Перелік зацікавлених сторін, експертів.
2. Документація, що стосується участі зацікавлених сторін в оцінюванні.
3. Опитування фахівців.
4. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 9.2.4. Результати моніторингу (9.4.1) вказують, що розроблені стратегії є ефективними для підтримки та/або збагачення ОЦЗ.

Верифікатори:

1. Перевірка плану заходів для ОЦЗТ.
2. Документи з моніторингу стану ОЦЗТ.
3. Документи з моніторингу ефективності заходів, проведених на ОЦЗТ.
4. Опитування фахівців, які виконували такі заходи і моніторинг стану та ефективності.
5. Польові спостереження стану ОЦЗТ та ефективності проведених заходів.

Індикатор 9.2.5. Стратегії господарювання та заходи переглядаються 1) після повторного ОЦЗ в межах одиниці господарювання, яке провадиться відповідно до індикатору 9.1.3, або

- 2) після отримання нової найкращої доступної інформації, або
- 3) якщо дані моніторингу, що провадиться відповідно до індикаторів 9.2.4 і 9.4.1, вказують на неефективність чинних стратегій господарювання та заходів.

Верифікатори:

1. Перелік ОЦЗ, їхнього розташування та стану, виявлених при повторному оцінюванні.
2. Карти з нанесеними територіями, від яких залежать ОЦЗ.
3. План заходів для ОЦЗТ.
4. Польові спостереження за запланованими і виконаними заходами на

ОЦЗТ.

5. Документи з моніторингу ефективності заходів, проведених на ОЦЗТ.

6. Опитування фахівців, які планували та виконували заходи на таких територіях.

7. Переглянутий план заходів. **Критерій 9.3.** Підприємство має виконувати стратегії та заходи для підтримки та/або збагачення виявлених ОЦЗ. Ці стратегії та заходи вимагають застосування запобіжного підходу і мають відповідати масштабу, інтенсивності та ризику господарської діяльності.

Індикатор 9.3.1. Підтримують та/або збагачують ОЦЗ та ОЦЗТ, від яких вони залежать, в т.ч. шляхом виконання стратегій, розроблених згідно з індикатором 9.2.2.

Верифікатори:

1. План заходів для ОЦЗТ.

2. Документи моніторингу, включно з оцінкою потенційних негативних / позитивних впливів та екологічних наслідків заходів, проведених на ОЦЗТ.

3. Опитування фахівців, які планували / виконували / оцінювали такі заходи.

Індикатор 9.3.2. Стратегії та заходи запобігають пошкодженню та дозволяють уникати ризиків для ОЦЗ, навіть коли наукова інформація є неповною або неостаточною і коли уразливість та чутливість ОЦЗ є непевними.

Верифікатори:

1. План заходів для ОЦЗТ та його обґрунтування.

2. Перевірка виконання плану заходів для ОЦЗТ.

3. Перелік матеріалів та інформації, використаних підприємством для розроблення плану заходів.

4. Опитування фахівців, які брали участь у розробленні плану заходів.

Індикатор 9.3.3. Діяльність, яка шкодить ОЦЗ, негайно припиняється і вживаються заходи для відновлення та охорони ОЦЗ, та стратегії, згідно з якими виконувалася така діяльність, негайно переглядаються.

Верифікатори:

1. План заходів для ОЦЗТ.

2. Польові спостереження.

3. Опитування фахівців, які планували / виконували заходи, в т.ч. з охорони і відновлення.

4. Переглянутий план заходів.

Критерій 9.4. Підприємство має демонструвати проведення періодичного моніторингу для оцінювання змін стану ОЦЗ та адаптувати власні стратегії господарювання для забезпечення ефективної охорони таких цінностей. Моніторинг має відповідати масштабу, інтенсивності та ризику господарської діяльності; до нього мають залучатися сторони, чий інтерес зачеплено, зацікавлені сторони та експерти.

Індикатор 9.4.1. Програма періодичного моніторингу передбачає оцінювання:

1) виконання стратегій; 2) стану ОЦЗ, в т.ч. ОЦЗТ, від яких вони залежать; і

3) ефективність стратегій господарювання та заходів з охорони ОЦЗ для повної підтримки та/або збагачення ОЦЗ.

Верифікатори:

1. Перевірка виконання плану заходів для ОЦЗТ.

2. Програма моніторингу.

3. Документи з моніторингу стану ОЦЗ.

4. Документи з моніторингу ефективності заходів, проведених на ОЦЗТ

5. Опитування фахівців, які виконували такі заходи і моніторинг стану та ефективності.

6. Польові спостереження за станом ОЦЗ та ефективністю проведених заходів.

7. Методика виконання програми моніторингу.

Індикатор 9.4.2. Програма моніторингу включає залучення сторін, чий інтерес зачеплено, зацікавлених сторін і експертів.

Верифікатори:

1. Документація, що стосується залучення зацікавлених сторін під час проведення моніторингу.

2. Перелік зацікавлених сторін, які беруть участь у моніторингу.

3. Опитування фахівців.

4. Опитування зацікавлених сторін та експертів.

5. Програма і документи з моніторингу стану ОЦЗ та ефективності проведених заходів.

6. Методика виконання програми моніторингу.

Індикатор 9.4.3. Програма моніторингу має достатню сферу дії, детальність і частоту для виявлення змін в ОЦЗ відносно початкових оцінки і стану, визначених для кожної ОЦЗ.

Верифікатори:

1. Методика виконання програми моніторингу

2. Програма і документи з моніторингу стану ОЦЗ та ефективності проведених заходів.

3. Польові спостереження.

4. Опитування відповідних експертів щодо якості методики.

Індикатор 9.4.4. Програма моніторингу ОЦЗ переглядається за результатами повторного оцінювання або внесення змін до чинного оцінювання (індикатор 9.1.3), а також за результатами перегляду або внесення доповнень до стратегій (індикатор 9.2.5).

Верифікатори:

1. Переглянута програма моніторингу.
2. Перевірка виконання плану заходів для ОЦЗТ.
3. Методика виконання програми моніторингу
4. Програма і документи з моніторингу стану ОЦЗ.
5. Опитування фахівців. 6. Опитування зацікавлених сторін.

ПРИНЦИП 10: ВИКОНАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ ЗАХОДІВ

Господарські заходи, що проводяться підприємством на території одиниці господарювання, мають добиратися та виконуватися відповідно до одночасно як економічних, екологічних і соціальних стратегій та цілей підприємства, так і Принципів та Критеріїв FSC.

Критерій 10.1. Після проведення лісозаготівлі або згідно із планом господарювання підприємство має методами природного або штучного поновлення своєчасно відновити рослинний покрив до стану, який був до проведення рубки або природнішого.

Індикатор 10.1.1. Лісосіки після рубок головного користування, а також всіх інших суцільних рубок, своєчасно поновлюються в такий спосіб, який:

- 1) охороняє цінності довкілля, що зазнали впливу; і
- 2) є придатним для відновлення основних характеристик складу і структури природних лісів або лісів, що існували до рубки.

Верифікатори:

1. Реєстр виписаних лісорубних квитків.
2. Проект лісових культур та природного поновлення.
3. Матеріали технічного приймання лісових культур та природного поновлення.
4. Акти переведення лісових культур та природного поновлення у вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки.
5. Матеріали інвентаризації лісових культур.
6. Книга лісових культур.
7. Польові спостереження на ділянках, пройдених лісозаготівлями.
8. Опитування фахівців.

Індикатор 10.1.2. Заходи з лісовідновлення виконуються таким чином, щоби:

- 1) при рубках головного користування та всіх інших суцільних рубках наявних плантацій чи інших лісових насаджень штучного походження відновити лісовий покрив, який був до проведення рубки, або до природнішого стану з використанням екологічно добре адаптованих видів;
- 2) при рубках головного користування та всіх інших суцільних рубок природних лісів відновити лісовий покрив, який був до рубки, або до природніших умов; або
- 3) при рубках деградованих природних лісів відновити їх до природніших умов.

Примітка: Лісові насадження штучного походження - це ті, які створено садінням сіянців, саджанців чи живців дерев і кущів або висіванням їх насіння.

Верифікатори:

1. Проекти лісових культур та природного поновлення.
2. Відомість запроектованих заходів на поточний ревізійний період.
3. Зведена відомість проектів лісових культур.
4. Матеріали технічного приймання лісових культур та природного поновлення.
5. Акти переведення лісових культур та природного поновлення у вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки.
6. Матеріали інвентаризації лісових культур.
7. Книга лісових культур.
8. Таксаційні описи.
9. Польові спостереження на ділянках, відновлених після лісозаготівлі.
10. Опитування фахівців.

Критерій 10.2. Підприємство має використовувати для лісовідновлення види, екологічно добре адаптовані до умов ділянки та до цілей господарювання. Підприємство має використовувати для лісовідновлення аборигенні види та місцеві генотипи, окрім випадків, коли є чітке й переконливе обґрунтування для використання інших [видів і генотипів].

Індикатор 10.2.1. Обрані для лісовідновлення види екологічно добре адаптовані до умов ділянки і є аборигенними видами місцевого походження, якщо не надано чітке й переконливе обґрунтування використання немісцевих генотипів або неаборигенних видів.

Верифікатори:

1. Проект лісових культур та природного поновлення для кожної ділянки.
2. Сертифікат походження садивного матеріалу.
3. Матеріали технічного приймання лісових культур та природного поновлення.
4. Акти переведення лісових культур та природного поновлення у вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки.
5. Матеріали інвентаризації лісових культур.
6. Книга лісових культур.
7. Польові спостереження на лісосіках.
8. Опитування фахівців.

Індикатор 10.2.2. Обрані для лісовідновлення види відповідають цілям лісовідновлення та цілям господарювання.

Верифікатори:

1. Проект лісових культур та природного поновлення для кожної ділянки.
2. Матеріали технічного приймання лісових культур та природного поновлення.
3. Матеріали інвентаризації лісових культур.
4. Книга лісових культур.
5. Польові спостереження на лісосіках.

6. Опитування фахівців. **Критерій 10.3.** Підприємство має використовувати чужорідні види лише тоді, коли знання та/або досвід вказують на те, що будь-які інвазивні впливи цих видів можна контролювати та запроваджено дієві заходи з пом'якшення [таких впливів].

Індикатор 10.3.1. Чужорідні види використовуються лише тоді, коли безпосередній досвід та/або результати наукових досліджень свідчать, що впливи таких видів можна контролювати.

Верифікатори:

1. Проект лісових культур та природного поновлення для кожної ділянки.
2. Сертифікат походження садивного матеріалу.
3. Матеріали технічного приймання лісових культур та природного поновлення.
4. Книга лісових культур.
5. Таксаційні описи.
6. Польові спостереження на лісосіках.
7. Опитування фахівців.

8. Опитування зацікавлених сторін, зокрема, працівників науково-дослідних та академічних установ щодо практики використання тих чи інших видів.

Індикатор 10.3.2. Чужорідні види використовуються лише за наявності ефективних заходів пом'якшення для контролю розповсюдження таких видів поза територією, на якій вони були впроваджені.

Верифікатори:

1. Проект лісових культур та природного поновлення для кожної ділянки.
2. Матеріали технічного приймання лісових культур та природного поновлення.
3. Книга лісових культур.
4. Таксаційні описи.
5. Польові спостереження на лісосіках.
6. Опитування фахівців.

7. Опитування зацікавлених сторін, зокрема, працівників науково-дослідних та академічних установ щодо можливих методів контролю небажаного розповсюдження.

Індикатор 10.3.3. Проводиться боротьба проти [контролюється] розповсюдження інвазивних видів, інтродукованих підприємством.

Верифікатори:

1. Матеріали технічного приймання лісових культур та природного поновлення.
2. Матеріали інвентаризації лісових культур.
3. Книга лісових культур.
4. Таксаційні описи.
5. Польові спостереження на ділянках лісовідновлення та лісорозведення.
6. Опитування фахівців.

Індикатор 10.3.4. Вживаються господарські заходи, бажано спільно із окремими [спеціалізованими] регуляторними органами, там де вони існують, з метою [контролю] боротьби проти інвазивних впливів чужорідних видів, які не були інтродуковані підприємством.

Верифікатори:

1. Матеріали технічного приймання лісових культур та природного поновлення.
2. Матеріали інвентаризації лісових культур.
3. Книга лісових культур.
4. Таксаційні описи.

5. Перелік господарських заходів, які здійснювалися підприємством з метою [контролю] боротьби проти інвазивних впливів.

6. Проект організації і розвитку мисливського господарства.
7. Польові спостереження на ділянках лісовідновлення та лісорозведення.
8. Опитування фахівців.
9. Опитування третіх сторін, зокрема, відповідних органів фітосанітарного контролю.

Критерій 10.4. Підприємство не має використовувати генетично модифіковані організми в межах одиниці господарювання.

Індикатор 10.4.1. Генетично модифіковані організми не використовуються.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Паспорт на партію насіння, виданий лісонасінною інспекцією.
3. Опитування фахівців.

Критерій 10.5. Підприємство має використовувати лісівничі практики, які є екологічно відповідними рослинності, видовому складу, лісорослинним умовам та цілям господарювання.

Індикатор 10.5.1. Застосовуються лісівничі практики, які є екологічно відповідними рослинності, видовому складу, типам лісу та цілям господарювання.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Таксаційні описи.
3. Відомість запланованих лісовпорядкуванням заходів.
4. Зведена відомість проектів лісових культур та природного поновлення.
5. Опитування фахівців.
6. Польові спостереження.

Критерій 10.6. Підприємство має мінімізувати або уникати застосування добрив. Якщо добрива застосовуються, підприємство має продемонструвати, що їх використання екологічно та економічно не менш вигідне, ніж використання лісівничих систем, які не вимагають добрив, і запобігає пошкодженню цінностей довкілля, в т.ч. і ґрунтів, пом'якшує таке пошкодження та/або виправляє його.

Індикатор 10.6.1. Добрива не використовуються або їхнє використання мінімізується.

Нормативна вказівка: Добрива використовуються лише на плантаціях, лісонасінних плантаціях, у розсадниках і теплицях та при плантаційному вирощуванні недеревинної лісової продукції.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Журнал обліку застосування добрив.
3. Матеріали санітарного огляду лісів.
4. Опитування фахівців.

Індикатор 10.6.2. При застосуванні добрив їхні екологічні та економічні вигоди повинні бути такі ж самі або вищі, ніж вигоди від лісівничих систем, які не потребують добрив.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Журнал обліку застосування добрив.
3. Опитування фахівців.

Індикатор 10.6.3. При застосуванні добрив документуються їх види, внесені дози, частота і місце застосування.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Журнал обліку застосування добрив.
3. Опитування спеціалістів підприємства.

Індикатор 10.6.4. При застосуванні добрив охороняються цінності довкілля, у т.ч. через вживання заходів із запобігання пошкодженню таких цінностей.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Журнал обліку застосування добрив.
3. Звіт з оцінювання впливу на довкілля.
4. Опитування фахівців.
5. Польові спостереження.

Індикатор 10.6.5. Пошкодження цінностей довкілля, спричинене застосуванням добрив, пом'якшується або виправляється. **Верифікатори:**

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Журнал обліку застосування добрив.
3. Звіт з оцінювання впливу на довкілля.
4. Опитування фахівців.

Критерій 10.7. Підприємство має застосовувати інтегрований захист рослин і лісівничі системи, які уникають використання хімічних пестицидів або ставлять за мету відмову від їхнього використання. Підприємство не має застосовувати будь-які хімічні пестициди, заборонені політикою FSC. Якщо пестициди застосовуються, підприємство має запобігати пошкодженню цінностей довкілля та здоров'я людей, пом'якшувати таке пошкодження та/або виправляти його.

Індикатор 10.7.1. Застосовується інтегрована система захисту рослин, яка включає добір лісівничих заходів, що передбачають уникнення або зменшення частоти, площі та обсягів застосування хімічних пестицидів, і як результат - до відмови від їх застосування або до суттєвого зменшення такого застосування.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Журнал обліку застосування пестицидів.
3. Наявність переліку пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні.
4. Додатки до стандарту FSC-STD-30-001 з переліком пестицидів, заборонених та дозволених FSC.
5. Матеріали санітарно-гігієнічних лабораторних досліджень недеревинної лісової продукції (за потреби).
6. Опитування фахівців.
7. Опитування зацікавлених сторін.

8. Матеріали санітарного огляду лісів.

Індикатор 10.7.2. Хімічні пестициди, заборонені Політикою FSC щодо пестицидів, не використовуються і не зберігаються на території одиниці господарювання, за винятком надання FSC дозволу на таке використання.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Додатки до стандарту FSC-STD-30-001 з переліком пестицидів, заборонених та дозволених FSC.
3. Журнал обліку застосування пестицидів.
4. Опитування фахівців.
5. Матеріали санітарного огляду лісів.

Індикатор 10.7.3. Зберігаються записи про використання пестицидів, що містять торгову назву пестициду, його діючу речовину, кількість використаної діючої речовини, період, місце і площу застосування, а також підставу для застосування. **Верифікатори:**

1. Журнал обліку застосування пестицидів.
2. Матеріали санітарного огляду лісів.
3. Опитування фахівців.

Індикатор 10.7.4. Використання пестицидів відповідає документу МОП «Безпека при використанні хімічних речовин на виробництві» щодо вимог до транспортування, зберігання, поводження, застосування, екстрені процедури очищення після випадкових розливів.

Верифікатори:

1. Журнал обліку застосування пестицидів.
2. Інструкція з безпеки праці при використанні пестицидів.
3. Опитування фахівців.
4. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 10.7.5. У разі використання пестицидів:

- 1) спосіб застосування мінімізує обсяги використання хімікатів при досягненні ефективних результатів та забезпеченні ефективного захисту навколишніх ландшафтів;
- 2) запобігають пошкодженню цінностей довкілля та здоров'я людей, і пом'якшують або виправляють шкоду від використання пестициду, якщо вона сталася;
- 3) вибір пестициду, способу, часу та характеру застосування забезпечують найменший ризик для людей та видів, на які не спрямована дія пестициду;
- 4) об'єктивні докази свідчать, що цей пестицид є єдиним дієвим, практичним і економічно ефективним засобом контролю шкідників.

Верифікатори:

1. Журнал обліку застосування пестицидів.
2. Документація з авіаційної обробки пестицидами.
3. Опитування фахівців.
4. Матеріали санітарного огляду лісів.
5. Опитування зацікавлених сторін.

Критерій 10.8. Підприємство має мінімізувати, відстежувати та суворо контролювати використання засобів біологічної боротьби відповідно до міжнародно визнаних наукових протоколів. Якщо використовуються засоби біологічної боротьби, підприємство має запобігати пошкодженню цінностей довкілля, пом'якшувати таке пошкодження та/або виправляти його.

Індикатор 10.8.1. Використання засобів біологічної боротьби мінімізується, відстежується та контролюється.

Верифікатори:

1. Журнал обліку застосування засобів біологічної боротьби.
2. Опитування фахівців.
3. Опитування третіх сторін.

Індикатор 10.8.2. Використання засобів біологічної боротьби відповідає міжнародно визнаним науковим протоколам.

Верифікатори:

1. Журнал обліку застосування засобів біологічної боротьби.
2. Опитування фахівців.
3. Кодекс поводження FAO щодо імпорту чужоземних засобів біологічної боротьби та їх вивільнення.
4. Опитування третіх сторін.

Індикатор 10.8.3. Використання засобів біологічної боротьби реєструється, включно із видом засобу, обсягом, періодом, місцем та підставою застосування.

Верифікатори:

1. Журнал обліку застосування засобів біологічної боротьби.
2. Опитування фахівців.
3. Опитування третіх сторін.

Індикатор 10.8.4. Запобігають завданню шкоди цінностям довкілля внаслідок застосування засобів біологічної боротьби, і пом'якшують чи виправляють таку шкоду, якщо вона сталася.

Верифікатори:

1. Журнал обліку застосування засобів біологічної боротьби.

2. Звіт з оцінювання впливу на довкілля.
3. Опитування фахівців.
4. Опитування зацікавлених сторін.

Критерій 10.9. Підприємство має оцінювати ризики та провадити діяльність, що зменшує потенційні негативні впливи природних небезпек відповідно до масштабу, інтенсивності та ризику.

Індикатор 10.9.1. Потенційні негативні впливи природних небезпек на інфраструктуру, деревинні та недеревинні лісові ресурси і громади оцінюються в межах одиниці господарювання.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Опитування фахівців.
3. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 10.9.2. Господарська діяльність пом'якшує ці впливи [зазначені в інд. 10.9.1].

Верифікатори:

1. Перелік заходів щодо пом'якшення чи усунення впливів природних небезпек.
2. Лісовпорядкувальний проект.
3. Опитування фахівців.
4. Опитування зацікавлених сторін.
5. Польові спостереження.

Індикатор 10.9.3. Визначено ризик зростання частоти, розповсюдження або серйозності [інтенсивності] природних небезпек внаслідок господарської діяльності для тих природних небезпек, на які може впливати господарювання.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Матеріали, які містять оцінку ризику.
3. Опитування фахівців.
4. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 10.9.4. Господарська діяльність коригується та/або розробляються і впроваджуються заходи, які знижують визначені ризики.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Матеріали, які містять оцінку ризику.
3. Перелік заходів, які знижують ризики природних небезпек.
4. Опитування фахівців.
5. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 10.9.5. Підприємства з високим ризиком природних небезпек залучають зацікавлені сторони для запобігання потенційним впливам природних небезпек на інфраструктуру, деревинні та недеревинні лісові ресурси і громади.

Верифікатори:

1. Опитування фахівців.
2. Опитування зацікавлених сторін.

Індикатор 10.9.6. Підприємства з високим ризиком природних небезпек розробляють та впроваджують програму навчання для працівників та підрядників, та програму інформування для місцевого населення й інших зацікавлених сторін щодо природних небезпек, властивих даній території.

Верифікатори:

1. Опитування персоналу.
2. Опитування зацікавлених сторін.
3. Документи щодо навчання та інформування працівників.

Критерій 10.10. Підприємство має розвивати інфраструктуру, здійснювати транспортування та лісівничі заходи таким чином, щоб охороняти водні ресурси та ґрунти, запобігати порушенню та пошкодженню рідкісних видів та видів, що перебувають під загрозою, їхніх оселищ, екосистем і ландшафтних цінностей, пом'якшувати та/або виправляти такі порушення та пошкодження. **Індикатор 10.10.1.** Розвиток, підтримання та використання інфраструктури, а також транспортування здійснюються таким чином, щоб охороняти цінності довкілля, визначені в критерії 6.1.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Документація з будівництва доріг та розвитку інфраструктури.
3. Опитування персоналу.
4. Опитування зацікавлених сторін, зокрема, представників установ, які займаються проектуванням доріг та розробленням документації.

Індикатор 10.10.2. Лісівничі заходи здійснюються таким чином, щоб забезпечити охорону цінностей довкілля, визначених у критерії 6.1.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Документація з будівництва доріг та розвитку інфраструктури.
3. Опитування персоналу.
4. Польові спостереження.

Індикатор 10.10.3. Своєчасно запобігають, пом'якшують та виправляють порушення або пошкодження водотоків, водних об'єктів, ґрунтів, рідкісних видів та видів, що перебувають під загрозою, оселищ, екосистем і ландшафтних цінностей, а господарська діяльність коригується з метою запобігання подальшим пошкодженням.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Документація з будівництва доріг та розвитку інфраструктури.
3. Опитування персоналу.
4. Польові спостереження.

Критерій 10.11. Підприємство має провадити заходи, пов'язані із заготівлею та вилученням деревини та недеревинної лісової продукції, таким чином, щоб зберігати цінності довкілля, зменшувати обсяги ліквідних відходів, уникати пошкодження іншої продукції та послуг.

Індикатор 10.11.1. Заготівля та вилучення деревини та недеревинної лісової продукції виконуються у спосіб, який спрямований на збереження цінностей довкілля, виявлених відповідно до критерію 6.1.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Лісорубні квитки.
3. Лісові квитки.
4. Карти технологічного процесу розроблення лісосіки.
5. Акти огляду місць заготівлі деревини та недеревинної лісової продукції, в т.ч. зведена відомість цих актів.
6. Опитування фахівців.
7. Польові спостереження.

Індикатор 10.11.2. Технологія заготівель спрямована на оптимізацію використання деревинної та недеревинної лісової продукції та ліквідних матеріалів.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Лісорубні та лісові квитки.
3. Карти технологічного процесу розроблення лісосіки.
4. Акти огляду місць заготівлі деревини та недеревинної лісової продукції, в т.ч. зведена відомість цих актів.
5. Виконання плану сортиментної структури лісозаготівель.
6. Відсоток використання ліміту заготівлі недеревинної лісової продукції.
7. Опитування фахівців.
8. Польові спостереження.

Індикатор 10.11.3. З метою збереження цінностей довкілля залишається достатня кількість мертвої і такої, що розкладається, біомаси, а також зберігаються елементи лісу.

Примітка: мертва, і така, що розкладається біомаса, включає в себе, зокрема, сухостійні дерева, які не становлять небезпеки для працівників під час виконання лісозаготівельних робіт, штурпаки (зламани стоячі стовбури), лежачі стовбури, а також порубкові рештки

Елементами лісу у цьому стандарті вважаються окремі дерева або групи дерев, що залишаються на лісосіці, зокрема, плюсові дерева, насінники, фаутні, дуплисті, старовікові дерева, дерева нецільових порід, а також високі пні, підріст і підлісок, лісову підстилку, живий надґрунтовий покрив, підземні оселища, зокрема, мурашники, нори.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Лісорубні квитки.
3. Матеріали відводу лісосік.
4. Карти технологічного процесу розроблення лісосіки.
5. Акти огляду місць заготівлі деревини та недеревинної лісової продукції, в т.ч. зведена відомість цих актів.
6. Опитування фахівців.
7. Польові спостереження.

Індикатор 10.11.4. Технології заготівель спрямовані на уникнення пошкодження стоячих дерев, що залишаються на лісосіці, деревинного відпаду, а також недеревинної лісової продукції та інших цінностей довкілля.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Лісорубні квитки.
3. Матеріали відводу лісосік.
4. Карти технологічного процесу розроблення лісосіки.
5. Акти огляду місць заготівлі деревини та недеревинної лісової продукції, в т.ч. зведена відомість цих актів.
6. Опитування фахівців.
7. Польові спостереження.

Індикатор 10.11.5. Під час заготівлі недеревинної продукції лісу частина цієї продукції залишається в кількості, достатній для підтримання екологічних функцій лісу та рівня біорізноманіття.

Верифікатори:

1. Лісовпорядкувальний проект.
2. Акти огляду місць заготівлі деревини та недеревинної лісової продукції, в т.ч. зведена відомість цих актів.
3. Опитування фахівців.
4. Опитування зацікавлених сторін.
5. Польові спостереження.

Індикатор 10.11.6. Технологія заготівель недеревинної лісової продукції відповідає «Порядку заготівлі другорядних лісових матеріалів і здійснення побічних лісових користувань в лісах України» (додаток А).

Верифікатори:

1. Задокументовані інструкції заготівлі недеревинної лісової продукції.
2. Акти огляду місць заготівлі деревини та недеревинної лісової продукції, в т.ч. зведена відомість цих актів.
3. Лісові квитки.
4. Опитування фахівців.
5. Опитування зацікавлених сторін.
6. Польові спостереження.

Індикатор 10.11.7 (застосовний лише до виробництва меду):

- 1) Вулики та пасіки розташовуються на території одиниці господарювання не ближче, ніж 1,5 км від її меж.
- 2) Технології підгодівлі, профілактики захворювань та лікування бджіл відповідають найкращій доступній практиці, яка не суперечить застосовному законодавству та вимогам цього стандарту.

Верифікатори:

1. Лісові квитки.
2. Опитування фахівців.
3. Опитування зацікавлених сторін.
4. Польові спостереження.
5. Карти розташування вуликів та пасік.

Критерій 10.12. Підприємство має утилізувати відходи в екологічно прийнятний спосіб.

Індикатор 10.12.1. Збір всіх відходів, очистка від них, їх транспортування та утилізація відбуваються в екологічно прийнятний спосіб, що зберігає цінності довкілля, виявлені відповідно до критерію 6.1.

Верифікатори:

1. Паспорт відходів підприємства.
2. Матеріали статистичної звітності.
3. Затверджені нормативи утворення відходів на підприємстві.
4. Договори, укладені підприємством на вивезення та утилізацію / повторну переробку відходів.
5. Акти виконаних робіт, підписані зі спеціалізованими установами, куди відходи вивозяться для утилізації чи повторної переробки.
6. Опитування фахівців.
7. Польові спостереження.

Тривалість навчання 8 годин.

**Інженер лісового господарства
1 категорії**

Ірина ДАЦЕНКО